

Ämnesprov, läsår 2012/2013

Samhällskunskap

Bedömningsanvisningar

Årskurs

9

Institutionen för didaktik och pedagogisk profession, Göteborgs universitet, utarbetar på uppdrag av Skolverket de nationella proven i samhällskunskap.

Projektledare:

Arne Löfstedt
arne.lofstedt@gu.se

Provansvarig åk 9:

Anette Johansson
anette.johansson.3@gu.se

Provkonstruktörer:

Stefan Adler
Petter Bergensträhle
Jasmine Bylund
Anna Eliasson
Anders Hellqvist
Fredrik Kihlström
Klara Loinder
Lotten Norlin
Ida Rudell

Innehållsförteckning:

Läsanvisning till bedömningshäftet	4
Hur går bedömningen till?.....	4
Delprovets utgångspunkter.....	5
Sammanställning av nivåer och delkunskapskrav.....	7
Bedömningsanvisningar till delprov A	8
Bedömningsanvisningar till delprov B	25
Resultatsammanställning.....	44
Provbetyg.....	44
Formulär för resultatsammanställning.....	47

Institutionen för didaktik och pedagogisk profession
Göteborgs universitet
Box 300
405 30 Göteborg

Ansvarig på Skolverket:

Mats Olsson
Enheten för prov och bedömning
mats.olsson@skolverket.se

Samarbetspartners:

Per-Åke Andersson, nationalekonomi
Cyro Banega, sociologi
Bodil Janesund, kulturgeografi
Rutger Lindahl, statsvetenskap

Hur går bedömningen till?

Arbetet med bedömning av elevernas lösningar av uppgifterna sker med hjälp av bedömningsanvisningarna. Till varje uppgift finns en bedömningsanvisning med ett antal rubriker. De kan se olika ut beroende på uppgiftsformat.

Öppna uppgifter:

- Uppgiftens formulering som eleven fått
- Bedömningsaspekter
- Bedömningsanvisning:
 - nivåbeskrivningar
 - elevexempel och
 - kommentar till elevexemplet

Alla elevexempel är autentiska. Elevexemplen är typexempel på varje nivå. Som extra hjälp finns på sidan 42-43 ytterligare ett antal exempel som visar elevsvar som **inte** uppnått belägg på E-nivå.

Uppgifter med strukturerade svarsformat (kryssa i, matchning med mera):

- Uppgiftens formulering som eleven fått
- Rätt svar
- Bedömningsanvisning
 - Om uppgiften också innehåller korta motiverande svar, så finns elevexempel på de nivåer som uppgiften avser att bedöma.

Varje uppgift ger eleven möjlighet att visa/samla belägg på någon eller flera nivåer. Eleven kan i de olika uppgifterna visa belägg på E-nivå eller E- och C-nivå eller E-, C- och A-nivå.

I elevhäftet uttrycks detta som:

--	--	--

Uppgiften ger möjlighet för eleven att visa belägg på E-nivå

--	--	--

Uppgiften ger möjlighet för eleven att visa belägg på både E- och C-nivå

--	--	--

Uppgiften ger möjlighet för eleven att visa belägg på både E-, C- och A-nivå

Elevens resultat skrivs in i resultatsammanställningen som finns i slutet på elevhäftet delprov B och i slutet av detta häfte som kopieringsunderlag.

Summeringen av visade belägg på de olika nivåerna ger det provbetyg som eleven erhåller. Mer om detta kan du läsa på de sista sidorna i häftet.

I bedömningsanvisningarna anges utgångspunkter för bedömning och elevsvar på de olika nivåerna.

På sidan 7 finns en sammanställning av vilka nivåer och delkunskapskrav som alla uppgifter i de båda delproven prövar.

Delprovets utgångspunkter

Tillsammans provar delprov A och delprov B tre av de sex delkunskapskrav som hela kunskapskraven i samhällskunskap är uppbyggda av. Kunskapskraven uttrycks ofta i pluralis, det finns ett för nivå E, ett för C och ett för A. inom dessa kunskapskrav återfinns ett antal delar, väl åtskilda. Vi kallar dessa för delkunskapskrav. Här nedan återfinns dessa aspekter/delkunskapskrav **utan** progressionsuttryck (d.v.s. utan de progressionsuttryck som särskiljer betygsnivåerna, de märks här ut med *):

Delkunskapskrav 1:

Eleven har * kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då * samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett * fungerande sätt.

Delkunskapskrav 2:

Eleven kan föra * resonemang om hur individer och samhällen påverkas av och påverkar varandra och beskriver då * samband mellan olika faktorer som har betydelse för individers möjligheter att påverka sin egen och andras livssituation.

Delkunskapskrav 3:

Eleven kan undersöka samhällsfrågor ur olika perspektiv och beskriver då * samband med * underbyggda resonemang. Eleven värderar och uttrycker olika ståndpunkter i några samhällsfrågor med * resonemang och * underbyggda argument och kan då * växla mellan olika perspektiv.

Delkunskapskrav 4:

Eleven redogör för de mänskliga rättigheternas innebörd och betydelse och ger exempel på hur de kränks och främjas i olika delar av världen. Dessutom kan eleven redogöra för de nationella minoriteterna och deras särställning och rättigheter.

Delkunskapskrav 5:

Eleven har * kunskaper om demokratiska värden och processer och visar det genom att föra * resonemang om demokratiska rättigheter och skyldigheter, samt om för- och nackdelar med olika former för gemensamt beslutsfattande.

Delkunskapskrav 6:

Eleven kan söka information om samhället och använder då olika källor på ett * fungerande sätt och för * underbyggda resonemang om informationens och källornas trovärdighet och relevans.

Ämnesprovet i samhällskunskap årskurs 9 årskurs 2013 avser att pröva elevernas kunskaper inom delar av det centrala innehållet genom delkunskapskrav 1, 3 och 5. Inget enskilt ämnesprov kommer att pröva alla delkunskapskrav, men över tid så avser ämnesprovet i samhällskunskap att pröva alla.

De tre delkunskapskraven som provas ser ut på följande sätt när progressionsuttrycken är med.

Betyget E	Betyget C	Betyget A
Delkunskapskrav 1 Eleven har grundläggande kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då enkla samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett i huvudsak fungerande sätt.	Delkunskapskrav 1 Eleven har goda kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då förhållandevis komplexa samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett i huvudsak fungerande sätt.	Delkunskapskrav 1 Eleven har mycket goda kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då komplexa samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett i väl fungerande sätt.
Delkunskapskrav 3 Eleven kan undersöka samhällsfrågor ur olika perspektiv och beskriver då enkla samband med enkla och till viss del underbyggda resonemang. Eleven värderar och uttrycker olika ståndpunkter i några samhällsfrågor med enkla resonemang och till viss del underbyggda argument och kan då i viss utsträckning växla mellan olika perspektiv.	Delkunskapskrav 3 Eleven kan undersöka samhällsfrågor ur olika perspektiv och beskriver då förhållandevis komplexa samband med utvecklade och relativt väl underbyggda resonemang. Eleven värderar och uttrycker olika ståndpunkter i några samhällsfrågor med utvecklade resonemang och till viss del underbyggda argument och kan då i förhållandevis stor utsträckning växla mellan olika perspektiv.	Delkunskapskrav 3 Eleven kan undersöka samhällsfrågor ur olika perspektiv och beskriver då komplexa samband med välutvecklade och väl underbyggda resonemang. Eleven värderar och uttrycker olika ståndpunkter i några samhällsfrågor med välutvecklade resonemang och till viss del underbyggda argument och kan då i stor utsträckning växla mellan olika perspektiv.
Delkunskapskrav 5 Eleven har grundläggande kunskaper om demokratiska värden och processer och visar det genom att föra enkla resonemang om demokratiska rättigheter och skyldigheter, samt om för och nackdelar med olika former för gemensamt beslutsfattande.	Delkunskapskrav 5 Eleven har goda kunskaper om demokratiska värden och processer och visar det genom att föra utvecklade resonemang om demokratiska rättigheter och skyldigheter, samt om för och nackdelar med olika former för gemensamt beslutsfattande.	Delkunskapskrav 5 Eleven har goda kunskaper om demokratiska värden och processer och visar det genom att föra utvecklade resonemang om demokratiska rättigheter och skyldigheter, samt om för och nackdelar med olika former för gemensamt beslutsfattande.

I resultatsammanställningen är uppgifterna i delprov A och B uppdelade på dessa delkunskapskrav.

På nästa sida följer en redovisning av vilka delkunskapskrav uppgifterna är avsedda att pröva och vilka nivåer elevsvaren kan nå. För att beskriva nivåerna på uppgifterna används i bedömningsanvisningarna och i tabellen nedan inte de figurer som finns i elevhäftet utan de beskrivs på följande sätt:

Uppgiften kan nå

E-nivå:	1,0,0
E- och C-nivå:	1,1,0
E-, C- och A-nivå:	1,1,1

Sammanställning av nivåer och delkunskapskrav

Uppgiften prövar på nivå				Uppgiften prövar delkunskapskrav		
Delprov A	E-nivå	C-nivå	A-nivå	Dkk 1	Dkk 3	Dkk 5
A1	1	1	1			X
A2	1	1	1	X		
A3	1	1	0			X
A4	1	1	1			X
A5	1	1	1	X		
A6	1	0	0	X		
A7	1	1	1		X	
A8	1	1	0	X		
A9	1	1	1		X	
A10	1	1	0	X		
A11	1	1	1		X	
A12	1	1	0	X		
A13	1	1	1	X		
A14	1	1	1	X		
A15	1	1	0	X		

Uppgiften prövar på nivå				Uppgiften prövar delkunskapskrav		
Delprov B	E-nivå	C-nivå	A-nivå	Dkk 1	Dkk 3	Dkk 5
B1	1	1	0	X		
B2	1	1	1	X		
B3	1	1	1	X		
B4	1	1	1		X	
B5	1	1	0	X		
B6	1	1	0	X		
B7	1	1	1		X	
B8	1	1	0			X
B9	1	1	0	X		
B10	1	1	1			X
B11	1	1	0	X		
B12	1	1	1			X
B13	1	1	0	X		
B14	1	1	0	X		
B15	1	1	1		X	

Huvuddelen av de följande sidorna utgörs av bedömningsanvisningarna för de enskilda uppgifterna. Resultatsammanställningen och hur provbetyget tas fram finns på sidan 44.

Resultatsammanställningen för delprov A och delprov B finns också i slutet på elevhäftet för delprov B, där läraren kan föra in respektive elevs resultat.

Delprov A

Uppgift A1

Nedan följer ett antal påståenden om ett politiskt val. Kryssa i rutan om påståendet kännetecknar ett demokratiskt val eller inte. Förklara kort varför det är så.

Rätt svar:

	Demokratiskt	Inte demokratiskt
a. Man måste berätta för en kontrollant vad man röstar på.	☐	☒
b. Alla får rösta på vad man vill.	☒	☐
c. Valsedlar finns bara för ett parti.	☐	☒
d. Alla får starta ett parti som får vara med i valet.	☒	☐
e. Alla partier har möjlighet att informera om sin politik.	☒	☐
f. Radio, tidningar och TV styrs av regeringspartiet.	☐	☒

Uppgiften avser att pröva kunskaper om demokrati och demokratiska beslutsprocesser. Eleven visar, genom att välja rätt påståenden, på ett rimligt resonemang kring varför det är viktigt att som medborgare utnyttja sina demokratiska rättigheter och skyldigheter. Progressionen i uppgiften består av att flera korrekta svar visar på större kunskaper om demokrati och demokratiska beslutsprocesser. Eleven skall också ge en skriftlig förklaring till varje påstående som visar vad som kännetecknar demokratiska val.

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,1

Uppgiften består av två delar, en flervalsdel och en förklaringsdel. Uppgiften bedöms genom att räkna antalet korrekta svar i flervalsdelen och antal godtagbara förklaringar. Beläggen utfaller enligt tabellen nedan.

Antal rätt	Belägg
3-8	1,0,0
9-11	1,1,0
12	1,1,1

Nedan följer elevexempel som visar godtagbara förklaringar till respektive påstående. Notera att det är **innehållet** i de elevsvar som återges nedan som ska vara riktgivande vid bedömningen. I en godtagbar förklaring visar eleven förståelse för demokratiska principer.

- a. Man måste berätta för en kontrollant vad man röstar på.
”Ingen ska få veta vad man röstat på”
”Det ska man inte behöva för din röst är privat”
”Det är inte demokratiskt för att man har rätt att inte berätta för folk vad man röstat på.”
”Det kallas hemliga val och man behöver inte berätta för någon”
- b. Alla får rösta på vad man vill.
”Det är det som är poängen med demokrati”
”Alla ska få sin röst hörd.”
- c. Valsedlar finns bara för ett parti.
” I en demokrati ska man kunna rösta på vilket parti som helst.”
” Då kan man inte rösta på något annat parti, då blir det diktatur.”
- d. Alla får starta ett parti som får vara med i valet.
” Alla får ha sin egen åsikt”
” Alla har en chans att säga vad de tycker”
- e. Alla partier har möjlighet att informera om sin politik.
” Då ser man alla partier och valmöjligheter men också att alla partier får synas”
” Alla partier har en chans att synas”
- f. Radio, tidningar och TV styrs av regeringspartiet.
” Då kan regeringspartiet bestämma vilket parti som ska visas.”
” Bara regeringspartiet får en chans att synas.”

Uppgift A2

Läs noga och sätt ett kryss vid rätt alternativ!

Rätt svar:

a. Sverige är en parlamentarisk demokrati.
Folket representeras av...	☒ riksdagen
☐ regeringen
b. De utser vilka som ska få bilda ...	☐ riksdag
☒ regering
c. Den högsta beslutande församlingen i Sverige är...	☒ riksdagen
☐ regeringen
d. En av de viktigaste uppgifterna är att stifta lagar. Det görs av...	☒ riksdagen
☐ regeringen
e. Talmannen leder arbetet i...	☒ riksdagen
☐ regeringen
f. De flesta förslag på nya lagar kommer från...
Förslagen kallas propositioner.	☐ riksdagen
☒ regeringen
g. En motion är ett lagförslag från en eller flera ledamöter i...	☒ riksdagen
☐ regeringen
h. Sveriges statsminister leder arbetet i...	☐ riksdagen
☒ regeringen
i. Uppgiften att ge förslag på nya lagar är i huvudsak...	☐ riksdagens
☒ regeringens
j. De som skall se till att alla beslut genomförs är...	☐ riksdagen
☒ regeringen

Uppgiften avser att pröva kunskaper om och sambanden inom en politisk struktur i Sverige. Genom att koppla samman varje alternativ till *regering* respektive *riksdag* visar eleven kunskaper om hur riksdagens och regeringens arbete fungerar och är uppdelat. Progressionen i uppgiften består av att flera korrekta svar visar på större kunskaper om och samband inom den politiska strukturen.

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,1

Uppgiften bedöms genom att räkna antalet korrekta svar och belägg utfaller enligt tabellen nedan.

Om eleven kryssat i **både** riksdag och regering i en och samma uppgift bedöms det som felaktigt och räknas inte med i sammanräkningen.

Antal rätt	Belägg
2-5	1,0,0
6-8	1,1,0
9-10	1,1,1

Uppgift A3

En fotbollsklubb har fått en stor summa pengar från kommunen. Pengarna ska användas till att göra klubben bättre.

Klubben ska nu demokratiskt bestämma hur pengarna ska användas.

Du ska skriva ett **D** framför det alternativ som är direkt demokrati och ett **R** för det alternativ som är representativ demokrati.

Direkt demokrati = D Representativ demokrati = R

Du ska lämna tre alternativ tomma.

Rätt svar:

- _____ a. Förslagen skrivs ner på lappar och läggs i en låda. Ordföranden drar det vinnande alternativet.
- __D__ b. Man har ett möte för klubbens alla medlemmar där man röstar om förslagen. Det förslag som få flest röster vinner.
- _____ c. Ordföranden ber några av tränarna att besluta.
- __R__ d. Deltagarna på mötet väljer ut en grupp som får besluta.
- _____ e. Ordföranden i klubben tar besluten.

Uppgiften avser att pröva kunskaper om direkt och representativ demokrati.

Progressionen i uppgiften består av att flera korrekta svar visar på större kunskaper om de två formerna av demokrati.

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,0

Uppgiften bedöms genom att räkna antalet korrekta svar och belägg utfaller enligt tabellen nedan.

Fyller eleven i fler än ett D och/eller R utfaller inga belägg.

Antal rätt	Belägg
1	1,0,0
2	1,1,0

Uppgift A4

I Sverige har vi haft två folkomröstningar de senaste 20 åren. Vilka fördelar och vilka nackdelar kan det finnas med att ha en folkomröstning? Resonera och argumentera!

Uppgiften avser att pröva elevens kunskaper om direkt demokrati. Eleven visar det genom att resonera kring fördelar och nackdelar med folkomröstningar.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av att resonemangets kvalitet ökar, detta visas genom:

- i vilken utsträckning eleven visar kunskaper om för- och nackdelar med folkomröstning
- i vilken utsträckning eleven problematiserar sitt resonemang genom att visa olika perspektiv

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,1

0,0,0

Svar saknas
eller

elevsvaret visar inte kunskaper om fördelar och nackdelar med folkomröstning.

Exempel:

"Befolkningen får som dom flesta vill i en demokratisk röstning. I riksdagen är det bara ett fåtal personer som bestämmer."

Kommentar:

Elevens svar innehåller ingen för- eller nackdel med folkomröstning och svaret visar också på bristande kunskaper om vad en folkomröstning är.

1,0,0

Elevsvaret visar kunskaper om direkt demokrati genom att föra ett enkelt resonemang kring **en** fördel **och en** nackdel med folkomröstning.

Elevens resonemang kan vara mycket kortfattat och innehåller inga försök till att problematisera om fördelar eller nackdelar med folkomröstning.

Exempel:

"En fördel med en folkomröstning skulle vara att verkligen alla får säga till om vad dem tycker. Det skulle nog också ta mer tid att få fram ett beslut genom en folkomröstning."

Kommentar:

Eleven visar kunskaper om en fördel och en nackdel med folkomröstning, dvs. att alla har möjlighet att tycka till i en fråga och att det skulle ta lång tid. Resonemanget innehåller ingen problematisering.

1,1,0

Elevsvaret visar kunskaper om **minst en** fördel och **minst en** nackdel med folkomröstning.

Elevens resonemang visar ansatser till att problematisera frågan.

Exempel:

"Man får ett majoritets beslut, alltså blir majoriteten glada för beslutet vilket är positivt. Däremot är en nackdel att folket inte är lika väl utbildade som framröstade personer som är mycket mer insatta i ämnet och försöker fatta kloka beslut. Folket däremot röstar istället på den som låter bäst men kanske egentligen inte på det smartaste beslutet om man tänker på konsekvenserna ett beslut kan medföra."

Kommentar:

Eleven resonerar om fördelar med en folkomröstning genom att beskriva att det innebär att fler får som de verkligen vill. Eleven beskriver också en nackdel genom att hänvisa till att politikerna ibland kan vara mer insatta i frågorna än vad folket är vid en folkomröstning. Problematisering visas genom att eleven skriver att det kanske inte alltid är det klokaste alternativet som vinner om man ser till konsekvenserna.

1,1,1 återfinns på nästa sida!

1,1,1

Eleversvaret visar kunskaper om **minst två fördelar och minst två nackdelar** med folkomröstning som beslutsform.

Elevers resonemang nyanseras genom problematiseringar som visar på olika perspektiv.

Exempel:

"Fördelar: Hela samhället får vara med och påverka. Trots att man gjort det genom att rösta i val så kan det finnas olika åsikter inom partierna, vilket gör att de var och en inte kan ha ett tydligt ställningstagande. i en folkomröstning ser man då tydligare vad samhället tycker. Folk som vill men inte ofta vågar göra sin röst hörd kan göra det nu.

Nackdelar: jag tror inte att alla människor sätter sig in i frågan och verkligen resonerar kring ämnet. Ibland kan politiker vara mer pålästa än någon som inte arbetar inom ärendet. Dessutom har vi valt att ha en riksdag som tar besluten åt oss (med hjälp av riksval, förstås), så en del människor kan tycka att det känns onödigt att lägga frågan på dem."

Kommentar:

Elevers svar innehåller flera för- och nackdelar med en folkomröstning, vilket visar på mycket goda kunskaper om folkomröstningsförfarandet. Resonemanget om folkomröstningsförfarandet problematiseras med hjälp av att lyfta fram åsiktsskillnader inom partier, att människor inte sätter sig in i vad frågan handlar om samt att representativ demokrati tas upp som det vanligaste sättet att fatta beslut på i Sverige.

Uppgift A5

Sverige blev medlem i Europeiska unionen 1995. EU:s medlemsländer lämnar ifrån sig en del av sitt bestämmande till unionen.

Vad stämmer när det gäller medlemskap i EU? Markera de rätta alternativen med kryss!

Det finns fyra rätta alternativ.

- ☐ a. Sverige måste införa euro inom 5 år.
- ☒ b. Man kan resa mellan de flesta av EU:s medlemsländer utan pass.
- ☒ c. EU satsar mycket på jordbruket, nästan halva budgeten.
- ☐ d. Sverige kan inte gå ur EU.
- ☒ e. Sverige betalar en medlemsavgift till EU, dessa pengar kommer från det vi betalar i skatt.
- ☐ f. Sverige betalar en medlemsavgift till EU, dessa pengar kommer helt och hållet från svenska företag.
- ☒ g. EU-medborgare kan fritt söka arbete i andra EU-länder.
- ☐ h. Sverige måste utöka sitt samarbete med sina närmaste grannländer, Danmark, Norge och Finland, enligt EU:s stadgar.
- ☐ i. EU styr Sveriges kommuner och landsting och bestämmer över deras budget enligt en europeisk modell.

Uppgiften avser att pröva kunskaper om och samband inom politiska strukturer.

Progressionen i uppgiften består av att flera korrekta svar visar på större kunskaper om och samband inom den politiska strukturen.

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,1

Uppgiften bedöms genom att räkna antalet korrekta svar och belägg utfaller enligt tabellen nedan.

Om eleven fyllt i fler än fyra svarsalternativ utfaller inga belägg.

Antal rätt	Belägg
1-2	1,0,0
3	1,1,0
4	1,1,1

Uppgift A6

Årsinkomst i svenska kronor före skatt, medianvärden 2010

Land/Kön	Samtliga 20-64 år	Kvinnor 20-64 år	Män 20-64 år
Samtliga	261 166	233 792	294 197
Födda i Sverige	272 085	243 297	305 511
Födda utomlands	186 454	168 634	209 161

Källa: SCB

Vad visar tabellen? Markera de påståenden som stämmer med kryss! Det finns två rätta påståenden.

Rätt svar:

- ☒ a. Tabellen visar hur stora inkomster människor har fördelat på kön och var man är född.
- ☐ b. Tabellen visar att män födda utomlands tjänar mer än kvinnor födda i Sverige.
- ☐ c. Tabellen visar att kvinnor födda utomlands tjänar mer än kvinnor födda i Sverige.
- ☒ d. Tabellen visar att de som tjänar minst är kvinnor födda utomlands.
- ☐ e. Tabellen visar på väldigt små inkomstskillnader mellan personer födda i Sverige och personer födda utomlands.

Uppgiften avser att pröva samband inom och mellan sociala och ekonomiska strukturer.

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,0,0

Om eleven markerat minst **ett** kryss på rätt ställe ges belägg på uppgiften.

Om eleven fyllt i fler än **två** svarsalternativ utfaller inga belägg.

Uppgift A7

Resonera kring varför det ser ut som tabellen visar:

Exempel på begrepp som du kan använda: kön etnicitet yrkesval fördomar utbildning

Eleven ska resonera om samhällsfrågan inkomstskillnader. Resonemanget underbyggs med hjälp av kunskaper om förklaringar till inkomstskillnader samt beskrivningar av samband inom frågeställningen.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av:

- i vilken utsträckning elevens svar innehåller orsakssamband
- i vilken utsträckning eleven konkretiserar sitt resonemang genom att ge relevanta exempel
- i vilken utsträckning eleven problematiserar sitt resonemang genom att visa olika perspektiv

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,1

0,0,0

Svar saknas

eller

elevsvaret innehåller ingen förklaring till varför det finns inkomstskillnader.

Exempel:

"Män jobbar mycket hårdare än va kvinnor gör och man känner mer"

Kommentar:

Elevens svar innehåller ingen relevant förklaring till varför inkomstskillnader finns, utan bygger istället på en föreställning om att män jobbar hårdare än kvinnor.

1,0,0

Elevsvaret innehåller **ett** samband mellan inkomst och kön/etnicitet.

Elevsvaret innehåller **en** konkretisering till exempel att löneskillnader mellan kvinnor och män beror på hur det har varit historiskt sett.

Resonemanget innehåller få eller inga problematiseringar.

Exempel:

"Män och kvinnor i dagens samhälle har inte lika hög lön. Männerna har högre lön och det beror på att det alltid varit så att männen har varit i centrum och känat mest. Varför dom har delat in grupperna i etnicitet är för att folk som kommer utomlands kanske inte har lika bra utbildning som svenska och kan inte jobba med dom bra och svåra yrkesvalen."

Kommentar:

Elevens svar visar på möjliga orsaker till löneskillnader men resonemanget har svagheter. Eleven antyder att ett samband mellan kön och inkomst kan vara att männen ofta har haft huvudansvaret för försörjning av familjen och varit ute i arbetslivet (i centrum) i större utsträckning, detta kan också ses som exempel på en konkretisering. Resonemanget om av löneskillnader pga. etnicitet innehåller endast utbildningsnivå, och visar dessutom en osäkerhet kring om sambandet verkligen håller. Eleve exemplet innehåller inga problematiseringar.

1,1,0 och 1,1,1 återfinns på nästa sida!

1,1,0

Elevsvaret innehåller **minst två** samband mellan inkomst och kön/etnicitet.

Eleven konkretiserar något samband med hjälp av exempel.

Elevsvaret innehåller försök till problematiseringar.

Exempel

"Skillnaden mellan kvinnor och män har i stort sett alltid funnits pga. kultur där kvinnor sköter hemmet och mannen arbetar med de tunga jobben eller att kvinnan är mindre värd. När det gäller skillnaden mellan utlännska personer och svenska kan det bero på mycket: politik, rasism, att man tror att alla utländska är lika när det gäller beteende och brottslighet, m.m. Man kan också tro att de inte är lika utbildade i utlandet."

Kommentar:

Elevens svar visar på samband mellan inkomst och kön/etnicitet och resonerar om vilka orsaker dessa skillnader kan bero på. Eleven konkretiserar genom att lyfta fram att skillnader kan ha historiska orsaker, kvinnor har skött hemmet medan mannen försörjt familjen samt att samhällssynen har varit att kvinnor och män har olika värde och uppgifter. När det gäller etnicitet nämner eleven politik, rasism och utbildning som tänkbara förklaringsgrunder till inkomstskillnaderna, underbyggnaden saknas här då eleven inte förklarar vad dessa faktorer kan få för påverkan på inkomsten. Eleven försöker problematisera genom att visa att det kan finnas fördomar om utlandsföddas utbildningsnivå och att detta skulle kunna ses som en förklaring till att man får låg lön.

1,1,1

Elevsvaret innehåller **tre eller fler** samband mellan inkomst och kön/etnicitet
eller

utvecklar **minst två** samband i flera led.

Eleven konkretiserar några av dessa samband med hjälp av exempel.

Eleven problematiserar genom att till exempel växla perspektiv.

Exempel:

"Det kan bero på att arbetsgivare inte vill anställa unga kvinnor för att de kan få barn och behöva vara mamma lediga. De hög betalda yrkena domineras av männen, många har fördomar om att kvinnor inte kan jobba lika hårt som männen. Förr i tiden var det alltid så att männen jobbade och kvinnorna satt i köken och lagade mat, sydde kläder och tog hand om barnen. I Sverige har vi det nästan jämställt men det hänger fortfarande kvar att kvinnor inte kan jobba som männen. Kvinnor gör även andra yrkesval än männen och tack vare det får de mindre betalt fast de jobbar exakt lika hårt. En annan stor skillnad är mellan utlandsfödda och de som är födda i Sverige. En orsak kan vara att de med annan etnicitet inte riktigt kan svenska än, då kan det vara svårt att få ett hög betalt jobb och de kanske får ta det jobbet de får. En annan anledning är att vi i Sverige har mycket fördomar om "utlänningar" och tror att de inte kan jobba men det är klart att de kan. Vi utnyttjar även folk med annan etnicitet. I deras land kanske de inte fick bra betalt därför låter vi dem jobba med en lön som de tycker är okej, men ingen svensk hade gått med på, vi utnyttjar dem för att få billig arbetskraft."

Kommentar:

Elevens svar innehåller flera olika samband mellan inkomst och kön/etnicitet. Eleven konkretiserar genom t.ex. att löneskillnader finns pga. kön, med hjälp av historiska kunskaper, diskriminering, att kvinnor gör andra yrkesval än männen då de oftare arbetar inom lågavlönade yrken, språkkunskaper samt fördomar. Problematisering sker genom att eleven visar medvetenhet om att det inte är faktiska omständigheter som styr utan att det är fördomar.

Uppgift A8

Vilka av följande situationer kan vara exempel på diskriminering?

Markera de rätta alternativen med kryss! Det finns tre rätta alternativ.

Rätt svar:

- ☒ a. Anette är 13 år och får inte börja på en skola eftersom hon sitter i rullstol och inte kan ta sig upp för trapporna i skolan.
- ☒ b. Lotten är 24 år och söker ett arbete. Petter, som är en av hennes bästa kamrater, söker samma jobb. Petter får jobbet, eftersom arbetsgivaren räknar med att Lotten i framtiden kommer att bli gravid och behöva vara föräldraledig.
- ☐ c. Arne är väldigt fotbollsintresserad och har tränat intensivt inför fotbollscupen som ska äga rum i vår. Trots detta blir han inte uttagen till laget av sin tränare.
- ☐ d. Jasmin och Kalle som går i årskurs 9 blir osams när de ska skriva ett skolarbete som handlar om förintelsen. Jasmin tycker inte att förintelsen var så hemsk som Kalle tycker, då kallar Kalle henne för ”dum i huvudet”.
- ☒ e. Hassan har stått i bostadskö sedan han fick uppehållstillstånd. Hans kompis Stefan står i samma kö. En dag upptäcker Hassan att Stefan har fått en lägenhet, trots att Stefan stått i kön kortare tid än vad han själv har gjort.

Uppgiften avser att pröva kunskaper om sociala och rättsliga strukturer. Progressionen i uppgiften består av att flera korrekta svar visar på större kunskaper om samband inom och mellan olika samhällsstrukturer.

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,0

Uppgiften bedöms genom att räkna antalet korrekta svar och belägg utfaller enligt tabellen nedan. Om eleven markerat fler än tre svarsalternativ utfaller inga belägg.

Antal rätt	Belägg
1-2	1,0,0
3	1,1,0

Uppgift A9

*På vilka sätt kan det vara ett samhällsproblem att människor diskrimineras?
Resonera och använd gärna exempel!*

Uppgiften avser att pröva elevens kunskaper om samhällsfrågan diskriminering. Detta sker genom att eleven resonerar om samband mellan diskriminering och hur det kan påverka samhället.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av:

- i vilken utsträckning elevens svar innehåller samband mellan diskriminering och samhällsproblem
- i vilken utsträckning elevsvaret innehåller konkretiseringar som tydliggör konsekvenser för samhället

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,1

0,0,0

Svar saknas

eller

elevsvaret innehåller **inga** samband mellan diskriminering och samhällsproblem.

Exempel:

"Det blir en sämre vardag, folk blir nedtryckta och sänks både psykiskt och fysiskt. Folk blir rädda och till slut mindre och mindre sociala. "

Kommentar:

Elevers svar innehåller inte något om på vilket sätt diskriminering skulle vara ett samhällsproblem utan svaret berör individnivån.

1,0,0

Elevsvaret innehåller **minst ett** samband mellan diskriminering och samhällsproblem.

Elevsvaret innehåller få konkretiseringar med ibland otydliga konsekvenser för samhället.

Exempel:

"Om en arbetsgivare till exempel vägrar att anställa en person bara för att han/hon ser ut eller kommer ifrån blir det ett problem. Den person som nekas kanske hade större kunskaper om saken än vad den som anställdes hade."

Kommentar:

Elevers svar visar på samband genom att mer lämpade personer inte får ett specifikt jobb på grund av diskriminering. Konkretiseringen bidrar inte på ett tydligt sätt till att beskriva sambandet.

1,1,0 och **1,1,1** återfinns på nästa sida!

1,1,0

Elevsvaret innehåller **minst två** samband mellan diskriminering och samhällsproblem

eller

utvecklar **ett** samband i flera led.

Elevsvaret innehåller minst en konkretisering med tydlig konsekvens för samhället.

Exempel:

"I USA t ex blir de svarthyade diskriminerade. Dem får inte samma rättigheter som de vita. Detta kan till slut leda till strejk för de svarthyade. Deras arbeten brukar ofta vara de som ingen annan vill ha, underklassjobb och om dem går ut strejk kan det bli jätte stora problem i fabriker t ex och då kan fabrikerna inte få ut lika mycket material till samhället och det blir lågkonjunktur. Det kan i värsta fall också bli inbördeskrig och alla affärer rubbas och kan inte skicka ut saker till resten av världen."

Kommentar:

Eleven utvecklar ett samband i flera led, att svarthyade blir diskriminerade i USA. Konkretiseringarna visar på flera konsekvenser på samhällsnivå, att det kan leda till strejk och att strejken kan påverka samhällsekonomin.

1,1,1

Elevsvaret innehåller **minst tre** samband mellan diskriminering och samhällsproblem

eller

utvecklar **minst två** samband i flera led.

Elevsvaret innehåller flera konkretiseringar som tydliggör konsekvenserna för samhället.

Exempel:

"Om barn blir diskriminerade i skolan slutar det med att det inte vill gå dit och utan utbildade människor i vårt samhälle går Sverige inte runt. Blir vissa samhällsgrupper diskriminerade kanske de slutar med att alla flyttar från Sverige och vi skulle bli ett mindre mångkulturellt samhälle, många kulturer är bra för att samhället ska utvecklas och för att man får mer än perspektiv på saker. I allra värsta fall kan det sluta som förintelsen, att man försöker en viss "art" av människan."

Kommentar:

Eleven utvecklar två samband i flera led och använder i dessa fungerande konkretiseringar, dels att barn kan sluta gå i skolan och att det resulterar i lägre utbildningsnivå, dels att grupper av människor undviker Sverige vilket skulle påverka landets utveckling negativt.

Uppgift A10

Under lång tid har människor flyttat till och från Sverige av olika orsaker. Sverige har påverkats och vårt moderna samhälle har utvecklats.

*Det kan finnas olika **orsaker** och **konsekvenser** av detta för olika människor och under olika tider.*

Sätt ut ett O eller ett K vid alternativen!

OBS! Det skall bara stå en bokstav på varje streck!

Rätt svar:

- ☒ a. Skolor anordnar hemspråksundervisning.
- ☐ b. Människor flyttar till Sverige för att här finns arbete och annat som saknas i deras hemländer.
- ☐ c. Människor flyttar till Sverige för att det är krig i deras hemländer.
- ☐ d. Sverige saknar arbetskraft inom vissa områden.
- ☒ e. Sverige är mångkulturellt och vi får därför möjligheter att möta andra kulturer.
- ☐ f. Människor flyr till Sverige på grund av politiskt eller religiöst förtryck i sina hemländer.

Uppgiften avser att pröva kunskaper om samband inom olika samhällsstrukturer. Progressionen i uppgiften består av att flera korrekta svar visar på större kunskaper om samband inom och mellan olika samhällsstrukturer.

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,0

Uppgiften bedöms genom att räkna antalet korrekta svar och belägg utfaller enligt tabellen nedan.
Om en elev skrivit både K och O i en ruta räknas detta svar inte med i sammanräkningen.

Antal rätt	Belägg
3-5	1,0,0
6	1,1,0

Uppgift A11

På många ställen i världen pågår konflikter inom och mellan länder.

På vilka sätt kan konflikter i världen påverka andra länder, exempelvis Sverige? Resonera!

Du kan använda dessa eller andra begrepp som du väljer själv:
ekonomi flykting handel hot

Eleven ska resonera om hur en konflikt kan påverka andra länder. Resonemanget underbyggs med hjälp av kunskaper om vilken påverkan en konflikt kan få samt beskrivningar av samband inom frågeställningen.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av:

- i vilken utsträckning eleven beskriver samband mellan konflikter och påverkan på andra länder.
- i vilken utsträckning eleven konkretiserar med hjälp av konsekvensbeskrivningar.
- i vilken utsträckning eleven använder sig av perspektivbyten.

De givna begreppen måste inte finnas med i elevsvaret, de är tänkta som en stödstruktur.

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,1

0,0,0

Svar saknas

eller

elevsvaret visar inga samband mellan konflikt och påverkan på andra länder.

Exempel:

"Det kan skapa ett dåligt rykte".

Kommentar:

Elevens svar innehåller ingen tydlig konsekvens, då det inte anges vad ryktet har för grund.

1,0,0

Elevsvaret beskriver **minst ett** samband mellan en konflikt och påverkan på andra länder.

Elevsvaret innehåller få eller inga konkretiseringar som förtydligar konsekvenserna.

Elevsvaret innehåller få eller inga perspektivbyten.

Exempel:

"När det blir krig mellan två länder blir alla människor väldigt oroliga. Det kommer nya flyktingar till olika länder hela tiden."

Kommentar:

Eleven beskriver ett samband genom att det kommer flyktingar till olika länder. Konkretiseringen bidrar i liten utsträckning till förtydligandet av konsekvensen. Svaret innehåller inga perspektivbyten.

1,1,0

Elevsvaret beskriver **minst två** samband mellan en konflikt och påverkan på andra länder
eller

Utvecklar **ett** samband i flera led.

Elevsvaret innehåller någon konkretisering som förtydligar konsekvenserna.

Elevsvaret innehåller perspektivbyten i viss utsträckning.

Exempel:

"Om det är mycket konflikter i ett land och att många människor måste fly från landet på grund av att det har blivit för farligt att leva där så måste de ju ta vägen någonstans. Och då får många länder ta emot flyktingar. Och många länder är inte alltid så jätteglada för det. För i många länd speciellt Sverige så har invånarna väldigt hemska tankar om invandrare och flyktingar och det kan ge hotbilder att de skulle hända samma saker i deras land på grund av att de har tagit emot flyktingar. Fast det finns några bra saker också. Om ett land får fler invånare stiger efterfrågan på varor och tjänster. Och det kan vara bra för ett lands ekonomi och handel. Så ekonomin blir oftast bättre."

Kommentar:

Eleven beskriver ett samband i flera led, att människor flyr och hur det kan påverka det mottagande landet. Konkretiseringarna hjälper till att förtydliga konsekvenserna genom att beskriva orsaker till flykt och exempel på vad som kan hända i det mottagande landet. Perspektivbytet består i att svaret även beskriver positiva konsekvenser för det mottagande landet.

1,1,1 återfinns på nästa sida!

Elevsvaret beskriver **minst tre** samband mellan en konflikt och påverkan på andra länder

eller

utvecklar **minst två** samband i flera led.

Elevsvaret innehåller fungerande konkretiseringar som förtydligar konsekvenserna av en konflikt.

Elevsvaret innehåller perspektivbyten.

Exempel:

"Det beror på vad är för slags konflikt. Är inbördes krig t.ex. kan andra länder bli påverkade med att de dras in och försöker hjälpa till med att reda upp det. Är det krig mellan två länder blir ännu fler länder inblandade eftersom att de båda länderna vill ha folk på sin sida. Ekonomin kan ta skada om alla pengar går till vapen och försöka rusta upp landet om städer och samhällen blir förstörda. Handeln både inrikes och utrikes kan ta skada ifall att produktionssamhällen blir förstörda, för många dödsfall inträffar så att arbetskraften blir dålig. Länder som ingår i olika krigssituationer drabbas också oftast av en befolkningssjunkning. Inte endast för att ett stort antal människor dör, utan också för att otroligt mycket människor flyr. Hur det påverkar andra länder kan tolkas på många olika sätt. Medan ett land går igenom en befolkningssjunkning övergår det oftast i att ett annat land får en befolkningsökning. Krigssituationer kan ge andra länder ganska negativa konsekvenser ibland. Bland annat att eftersom flyktingar kommer och ger sin bild av hela situationen. Det kan påverka det landet dom har kommit till i och med att de förändrar synen på krig i ett land som inte har varit inblandat på något sätt. I de länder som flyktingarna kommer till uppstår segregation mellan flyktingarna och de infödda. De kan oftast inte ta del i samhället på samma sätt. Konsekvenserna för mottagar landet kan bli att de förknippas med kriget, en stor del av landets utgifter går åt till att underhålla flyktingarna och de dom det någorlunda bra. Kriminalliteten kan öka för att flyktingar måste ha t.ex. mat och kläder. Samarbetet mellan mottagar landet och det krigsdrabbade kan få positiva konsekvenser då mottagar landet framstår att vara ett land som man kan förlita sig på när ens egna land är på väg ner."

Kommentar:

Eleven beskriver flera samband i flera led. Sambanden är situationen kring flyktingar, att andra länder riskerar att dras in i konflikten samt att ekonomin och handeln påverkas. Elevsvaret konkretiserar och förtydligar konsekvenserna av en konflikt genom att eleven i stor utsträckning förklarar sin tankegång med hjälp av exemplifieringar, exempelvis att ekonomin skadas om landets pengar går till vapen. Perspektivbyten återfinns på samhällsnivå när det gäller ekonomi och folkminskning och till viss del på individnivå när det gäller segregation.

Uppgift A12

Petter tjänar 23 000 kr i månaden och betalar ca 6 000 kr i skatt. Vad går Petters skattepengar till?
Ringa in de rätta alternativen! Det finns fyra rätta alternativ.

Rätt svar:

a. sjukvård	b. skola	c. hyra	d. semesterresor
e. mediciner	f. maten hemma	g. restaurangbesök	
h. medlemskap i schackklubben		i. tandvård	

Uppgiften avser att pröva kunskaper om ekonomiska strukturer i samhället. Progressionen i uppgiften består av att flera korrekta svar visar på större kunskaper om samband inom den ekonomiska strukturen.

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,0

Uppgiften bedöms genom att räkna antal korrekta svar och belägg utfaller enligt tabellen nedan. Om en elev ringat in fler än fyra alternativ ges inga belägg.

Antal rätt	Belägg
2-3	1,0,0
4	1,1,0

Uppgift A13

Vem ansvarar och betalar för vad?
Sätt ut rätt siffra, se exemplet!

1. Kommuner
2. Landsting/Region
3. Stat

Uppgiften avser att pröva kunskaper om och samband inom den politiska strukturen. Progressionen i uppgiften består av att flera korrekta svar visar på större kunskaper om samband inom den politiska strukturen.

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,1

3	a. Polis
1	b. Sophantering
2	c. Sjukvård
4	d. Skola (ej friskola) (ifyllt i förväg)
1	e. Bibliotek
3	f. Militär
1	g. Äldreomsorg
2	h. Tandvård för barn och ungdomar
3	i. Arbetsförmedlingen

Uppgiften bedöms genom att räkna antalet korrekta svar och belägg utfaller enligt tabellen nedan.

Om eleven skriver flera siffror i en ruta räknas detta svar inte med i sammanräkningen.

Antal rätt	Belägg
2-5	1,0,0
6-7	1,1,0
8	1,1,1

Uppgift A14

I Sverige betalar vi skatt till kommunerna, landstingen/regionerna och staten. Privatpersoner betalar bland annat skatt på inkomst och moms på köpta varor och tjänster. Företag betalar bland annat moms och arbetsgivaravgifter. Vilka anledningar finns det till att vi betalar skatt? Resonera!

Uppgiften avser att pröva kunskaper om den ekonomiska strukturen skatter genom att beskriva samband. I sambanden framgår det att skatt går till att betala gemensam samhällsservice t.ex. vård, skola och omsorg och olika anledningar till skatteuttag.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av:

- hur väl eleven beskriver centrala anledningar till skatteuttag - det vill säga finansiera gemensam samhällsservice, inkomstutjämnare och försäkringar åt medborgarna
- hur väl eleven använder relevanta begrepp

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,1

0,0,0

Svar saknas

eller

eleven förklarar inte varför vi betalar skatt, utan skriver istället något annat om skatt eller har ingen tydlig förklaring.

Exempel:

"Skatten är 30 %.

Vi betalar skatt för att samhället ska bli bättre."

Kommentar:

Eleven anger hur stor en skattesats kan vara, men visar inte på någon konkret anledning till varför vi betalar skatt.

1,0,0

Elevsvaret beskriver **en** central anledning till skatteuttag, som till exempel att bekosta gemensam samhällsservice, att skatten fungerar som en försäkring eller fungerar som en inkomstutjämnare.

I elevsvaret förekommer begrepp men de används ibland med låg precision.

Exempel:

"För sjukhusen och skolorna tar inte betalt för att vi ska gå dit, vi fri sjukvård, så då betalar vi skatt så att sjukhusen kan ge sina anställda lön och köpa in nya saker till sjukhuset."

Kommentar:

Eleven beskriver en central anledning, att bekosta gemensam samhällsservice. Begrepp förekommer, till exempel sjukvård men svaret visar osäkerhet i användandet mellan sjukvård och sjukhus eftersom begreppet sjukvård står för mer än sjukhus.

1,1,0

Elevsvaret beskriver **två** centrala anledningar till skatteuttag som till exempel att bekosta gemensam samhällsservice, att skatten fungerar som en försäkring eller fungerar som en inkomstutjämnare.

I elevsvaret förekommer förhållandevis många relevanta begrepp som oftast används med precision.

Exempel:

"Vi betalar skatt för att få tex. gratis sjukvård, utbildning m.m. Det är en avgift för att vi ska kunna besöka sjukhus när vi behöver. Alla betalar skatt i Sverige, men ej i hela världen. Sjukhus-skatten går till de anställda på ett sjukhus, lön samt medicin forskning och allt där till. Man betalar också kommunalskatt, vilket innebär att de pengarna används till att hålla samhället på en bra nivå, t.ex underhålla parker, kommunal skola m.m. Det är viktigt att alla betalar skatt så att staten får in pengar för att vi ska få alla diverse förmåner."

Kommentar:

Eleven beskriver två centrala anledningar till skatteuttag, att bekosta gemensam samhällsservice i form av sjukvård, utbildning samt "att hålla samhället på bra nivå t.ex. underhålla parker...". Elevsvaret innehåller många relevanta begrepp, t.ex. utbildning, sjukvård, kommunalskatt och förmåner, som används med precision.

1,1,1 återfinns på nästa sida!

1,1,1

Elevsvaret beskriver **flera** olika centrala anledningar till skatteuttag som till exempel att bekosta gemensam samhällsservice, att skatten fungerar som en försäkring eller fungerar som en inkomstutjämnare.

Elevsvaret kan också, som en anledning, beskriva hur ett samhälle utan skatter skulle fungera.

I elevsvaret används relevanta begrepp ofta och med precision.

Exempel

"Vi betalar skatt så att samhället ska fungera och personer som har det svårt eller inte har så mycket pengar ska kunna få hjälp. Vi betalar också skatt för att vi ska kunna ha en regering, sjukvård, infrastruktur, polis, brandkår och skola osv. Då får alla ett relativt bra liv där de har rätt till sjukvård och skola. Om vi inte betalade skatt så skulle inte staten få in några pengar och om det inte var någon slags frivillig organisation skulle den inte ens finnas till. Hur skulle då samhället fungera? Bara de rika skulle ha sjukvård, skola, brandkår och polis eller så skulle de inte finnas alls. Det skulle bli enorma klasskillnader och samhället skulle rasa."

Kommentar

Eleven beskriver flera centrala anledningar till att vi betalar skatt. Eleven beskriver skatt som försäkring genom att personer som inte har så mycket pengar ska få hjälp. Svaret innehåller också beskrivningar om att skatt beskostar gemensam samhällsservice såsom sjukvård, infrastruktur, polis, brandkår och skola. Svaret lyfter fram staten i sig som beroende av skatter. Som en anledning använder också eleven uteblivet skatteuttag och åskådliggör vad detta skulle få för konsekvenser. Elevsvaret berör skatt som inkomstutjämnare då en konsekvens av uteblivet skatteuttag skulle kunna leda till klasskillnader. Elevsvaret använder många relevanta begrepp och gör det med precision. I det här svaret sjukvård, infrastruktur, staten och klasskillnader med flera.

Uppgift A15

Sverige är ett litet land som är mycket beroende av sin import och export till och från landet. Vilka av följande påståenden är rätt? Sätt kryss vid rätt påstående! Det finns fyra rätta påståenden.

Rätt svar:

- ☒ a. Många varor som vi vill köpa, tillverkas utomlands och måste importeras.
- ☒ b. Genom att exportera varor och råvaror kan vi få in pengar i landet.
- ☐ c. Ett land med liten import och export har alltid hög inflation.
- ☒ d. Vi har stor import av olika varor. Utan importen skulle vi inte kunna behålla samma levnadsstandard.
- ☒ e. Beroendet av import/export gör att vi i Sverige påverkas av låg- och högkonjunktur i andra länder.
- ☐ f. Om vi slutar importera löser vi det mycket enkelt genom att själva tillverka varorna vi tidigare importerat.

Uppgiften avser att pröva kunskaper om och samband inom en ekonomisk struktur. Progressionen i uppgiften består av att eleven genom flera korrekta kryss visar större kunskaper om samband inom ekonomiska strukturer.

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,0

Uppgiften bedöms genom att räkna antalet korrekta kryss och belägg utfaller enligt tabellen nedan.

Fyller eleven i fler än fyra svarsalternativ utfaller inga belägg.

Antal rätt	Belägg
1-2	1,0,0
3	1,1,0

Uppgift B1

Fyll i rätt ord på de tomma raderna.

Varje ord skall bara användas en gång!

produktionskostnad marknadsföringskostnad transportkostnad utbud efterfrågan

Rätt svar:

Priset på ett par jeans styrs av:

- a. Antalet jeans som finns att köpa.
Utbud
- b. Antalet personer som vill köpa jeansen.
Efterfrågan
- c. Kostnaden för företaget att tillverka jeansen, exempelvis kostnaden för tyg, maskiner och löner.
Produktionskostnad
- d. Kostnaden för att köpa reklamutrymme, exempelvis i TV och tidningar.
Marknadsföringskostnad
- e. Kostnaden för att få varorna till butikerna.
Transportkostnad

Uppgiften avser att pröva kunskaper om och samband inom en ekonomisk struktur. Progressionen i uppgiften består av att flera korrekta begrepp visar på större kunskaper om sambanden inom den ekonomiska strukturen.

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,0

Uppgiften bedöms genom att räkna antalet korrekta svar och belägg utfaller enligt tabellen nedan. Om en elev skrivit mer än ett ord på någon rad så räknas detta svar som felaktigt.

Antal rätt	Belägg
3-4	1,0,0
5	1,1,0

Uppgift B2

Bilden ovan visar det ekonomiska kretsloppet.
Vad står pilarna för? Sätt rätt siffra i rätt cirkel, se exempel.
Varje siffra ska bara användas en gång.

Uppgiften avser att pröva kunskaper om och samband inom en ekonomisk samhällsstruktur samt användande av samhällsvetenskapliga modeller. Progressionen i uppgiften består av att flera korrekta svar visar på större kunskaper om sambanden inom den ekonomiska strukturen.

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,1

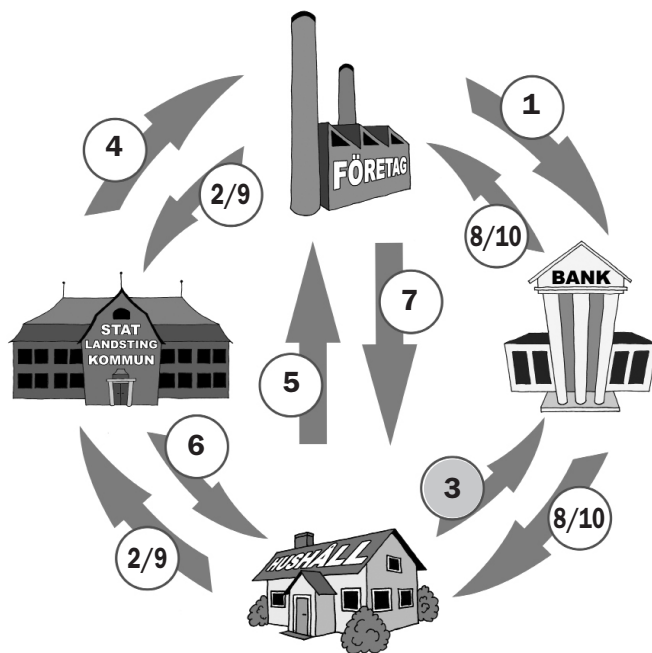
OBS!

Alternativ 3 är förtryckt.

Uppgiften bedöms genom att räkna antalet korrekta svar och belägg utfaller enligt tabellen nedan. Om eleven skriver fler än en siffra i en cirkel räknas detta som fel om det inte är 2/9 och/eller 8/10, se figur.

Antal rätt	Belägg
4-6	1,0,0
7-8	1,1,0
9	1,1,1

Rätt svar:

Uppgift B3

Ta bort banken ur kretsloppet!
Vad händer då med ekonomin i ett land? Beskriv och förklara!

Eleven skall, genom att en central funktion i det ekonomiska kretsloppet tas bort, visa kunskaper om samband mellan olika ekonomiska samhällsstrukturer samt beskriva och förklara dessa samband.

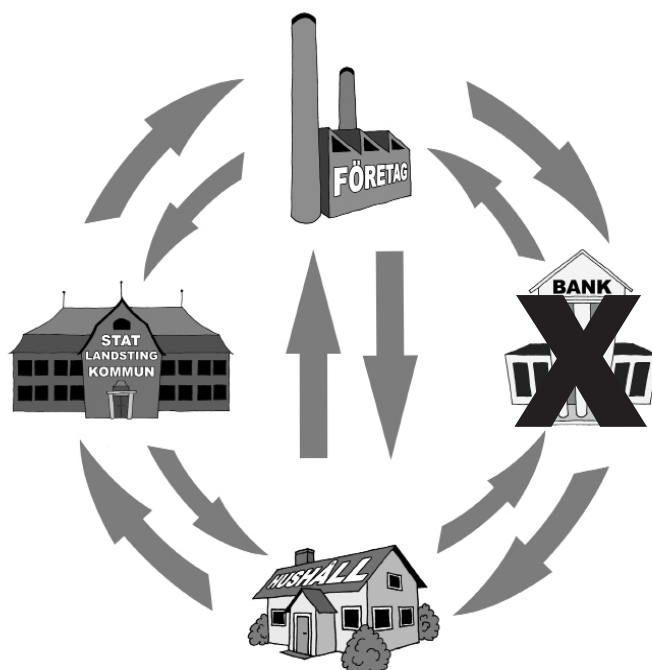
Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av

- hur väl eleven beskriver konsekvenser som kan inträffa om banken försvinner
- hur väl eleven använder relevanta begrepp

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,1

0,0,0

Svar saknas

eller

ger inget svar på vad som skulle kunna hända med ekonomin i ett land om banker försvinner.

1,0,0, 1,1,0 och 1,1,1 återfinns på nästa sida!

Exempel:

"Många blir fattiga, Svårare att få hus, bil."

Kommentar:

Eleven anger att det skulle bli svårare att få hus och bil, men nämner inget om att det troligen krävs ett lån på en bank för att kunna skaffa dessa.

1,0,0

Elevsvaret beskriver **en** konsekvens, exempelvis svårigheten att låna pengar.

I elevsvaret förekommer begrepp, de används med låg precision.

Exempel:

"Då blir ekonomin helt annorlunda. Vi hade nog inte kunnat köpa väldigt dyra saker, t ex hus, bil, etc. för att vi brukar låna pengar av banker när vi ska köpa något väldigt dyrt, för att det är inte många som har 4-5 miljoner i kontanter."

Kommentar:

Eleven anger en konsekvens genom att beskriva bankens roll i ekonomin och hur bankens frånvaro skulle kunna påverka privatpersoners möjlighet att köpa exempelvis ett hus. Relevanta begrepp används i låg utsträckning, till exempel lån och kontanter.

1,1,0

Elevsvaret beskriver konsekvenser för både företag och privatpersoner
eller

utvecklar en konsekvens i flera steg.

I elevsvaret förekommer förhållandevis många relevanta begrepp som oftast används med precision.

Exempel:

Man skulle bara kunna köpa med pengar man själv hade – man skulle inte kunna ta ex lån till hus. Folk skulle inte ha råd att köpa varor eller tjänster. Och då skulle inte företagen få in pengar och då skulle arbetande inte få någon lön. Nya företag skulle inte kunna startas eftersom man inte hade några pengar att ligga ute med, eftersom det inte finns någon bank i samhället. Allt skulle bli ett dåligt kretslopp.

Kommentar:

Eleven beskriver konsekvenser på individnivå och samhällsnivå genom att det blir svårare att ta lån för bilköp och att företag skulle kunna få svårare att starta. Eleven utvecklar konsekvensen på individnivå genom att i flera steg beskriva vad som skulle kunna hända. Elevsvaret innehåller ämnesbegrepp som används med precision. I det här svaret lån, lön, varor, tjänster och kretslopp.

1,1,1

Elevsvaret visar förståelse för att hela samhället påverkas av bankernas försvinnande, konsekvenserna berör individnivå och samhällsnivå, eventuellt finns också ett tidsperspektiv med. Konsekvenserna utvecklas ofta i flera steg.

I elevsvaret används relevanta begrepp och med precision.

Exempel:

Då kan inte företag utvecklas för att de kan inte låna pengar av banken till investeringar. Det i sin tur gör att företagen inte kan ha lika många som jobbar i företaget och då stiger arbetslösheten. Om arbetslösheten är hög måste staten betala ut mycket pengar och avgifter till de som är arbetslösa. Om företagen inte heller kan utveckla sin produktion så kan vi inte sälja/exportera varor till andra länder. Om vi inte får mycket pengar för vår export så kan vi inte importera så mycket. Efterfrågan kommer stiga och utbudet minska då kommer priserna gå upp och hushållen har inte råd att köpa varor och tjänster. Vi i hushållen kan inte heller låna pengar till personliga investeringar. Vi har heller ingen plats att ha vårt sparande på. Alltså drabbas alla av att banken försvinner.

Kommentar:

Eleven visar förståelse för att banken har en stor betydelse för hela samhället genom att på ett tydligt sätt beskriva hur relevanta delar i det ekonomiska kretsloppet påverkar varandra, stat, företag och hushåll. Elevsvaret innehåller många ämnesbegrepp som används med god precision. I det här svaret investeringar, arbetslöshet, utbud, efterfrågan, produktion och export/import.

Uppgift B4

Idag kostar bensinen ungefär 15 kr/liter.

Vad skulle kunna hända med ekonomin om bensinpriset skulle stiga till det dubbla, alltså 30 kr/liter?

Resonera kring hur det kan påverka enskilda individer och samhället som helhet!

Eleven ska resonera om en ekonomisk samhällsfråga, vad som skulle kunna hända vid ett fördubblat bensinpris. Resonemanget underbyggs med hjälp av kunskaper om ekonomiska strukturer samt beskrivningar av samband inom frågeställningen.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av:

- i vilken utsträckning elevens svar innehåller beskrivningar av relevanta konsekvenser
- i vilken utsträckning eleven konkretiserar sitt resonemang genom att ge relevanta exempel
- i vilken utsträckning eleven problematiserar sitt resonemang genom att visa olika perspektiv

Många elevsvar innehåller också resonemang om positiva miljökonsekvenser, detta är en möjlig effekt av en bensinprishöjning, men för att svaret ska kunna ge belägg måste det också innehålla resonemang som handlar om ekonomiska effekter.

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,1

0,0,0

Svar saknas

eller

resonemanget berör inte eventuella ekonomiska konsekvenser av en bensinprisökning.

Exempel:

"Det skulle bli mindre utsläpp. mindre olyckor."

Kommentar:

Elevens svar innehåller inte någon ekonomisk konsekvens av ett ökat bensinpris utan berör miljö och minskad olycksrisk.

1,0,0

Elevsvaret innehåller **minst en** relevant ekonomisk konsekvens av ett fördubblat bensinpris, på individnivå eller på samhällsnivå.

Elevsvaret innehåller **en** konkretisering.

Resonemanget innehåller få eller inga problematiseringar.

Exempel:

"Det hade ju sparat in på miljön för man inte hade kört lika mycket, mindre koldioxidutsläpp. Men vi här hade inte klarat oss med det för här måste man i princip ha bil, vi har inte nära till någon affär eller jobbet, tja det hade kanske funkat i en stad som stockholm för där finns det tunnelbanor och kollektivtrafik som i princip går överallt, här har vi knappt bussar. Så då hade man fått söka till jobb som ligger mer i närheten men då i sin tur kanske man får sämre lön eller något. Här klarar vi oss knappt utan bil och bensinpriset är redan högt."

Kommentar:

Eleven resonerar om sambandet mellan bensinpris och privatekonomi och beskriver sambandet mellan ökat bensinpris och ökade transportkostnader. Eleven konkretiserar resonemanget genom att ta med ett exempel på de begränsade kollektivtrafikmöjligheterna från den egna närmiljön, denna konkretisering berör inte med självklarhet ekonomiaspekten.

1,1,0 och **1,1,1** återfinns på nästa sida!

1,1,0

Elevsvaret innehåller **minst två** relevanta ekonomiska konsekvenser av ett fördubblat bensinpris, fördelat på både individnivå och på samhällsnivå.

Eleven konkretiserar några samband med hjälp av exempel.

Resonemanget innehåller ansats till problematiseringar, exempelvis med hjälp av perspektivbyten.

Exempel:

"Individerna skulle välja att cykla, gå eller åka kommunalt. Man skulle nog försöka undvika att köra bil lika mycket, eftersom det blir dyrare. Det skulle inte bli lika mycket trafik på vägarna, och miljön skulle bli bättre (långsiktigt). Företagen som säljer bilar skulle inte få in lika mycket pengar, och då blir det mindre skatt till staten. De kommunala fordonen skulle bli fulla eftersom fler väljer att åka kommunalt, och då kanske man måste sätta in fler."

Kommentar:

Eleven visar på konsekvenser på individnivå, då det höjda priset skulle leda till minskat bilkörande eftersom det skulle kosta mer. Eleven visar också på konsekvenser och problematisering på samhällsnivå, då en möjlig konsekvens skulle kunna bli att det går sämre för företag som säljer bilar och då får staten mindre skatt.

1,1,1

Elevsvaret innehåller **tre eller** fler ekonomiska konsekvenser av ett höjt bensinpris, fördelat på både individ- och samhällsnivå.

Eleven konkretiserar några samband med hjälp av exempel.

Resonemanget innehåller problematiseringar genom att till exempel växla perspektiv.

Exempel:

"Enskilda individer: Efterfrågan skulle minska. Fler skulle cykla eller åka buss. Man skulle inte köra lika mycket bil helt enkelt. Några skulle satsa pengarna på andra fordon som tåg t.ex. Andra skulle strunta i att handla någon extra gång. De skulle försöka göra alla ärenden medan de gör annat viktigt som kräver bil. Samhället: Bensinbolagen skulle få lägre inkomster. Deras ekonomi skulle gå sämre. De betalar då mindre skatt till staten och samhällsservicen skulle inte öka. Däremot om individerna skulle välja andra fordon som t.ex. buss och tåg så skulle de företagen få in fler inkomster. De skulle få betala mer skatt och samhällsservicen kan räddas. Men just bensinförlagen skulle gå back. Just deras ekonomi försämras rejält."

Kommentar:

Eleven visar svaret konsekvenser av höjt bensinpris både på individnivå och på samhällsnivå. På individnivå skulle en prisökning innebära att man inte skulle köra lika mycket bil som vanligt eftersom det blir för dyrt. På samhällsnivå visar eleven att bensinbolagen skulle få ekonomiska bekymmer eftersom efterfrågan på deras vara minskar medan andra företag skulle gynnas, t.ex. tåg- och bussbolag. Resonemanget innehåller problematisering genom perspektivbyte då eleven visar på att det kan komma positiva effekter av höjningen inom andra samhällssektorer.

Uppgift B5

I Sveriges tre storstadsregioner (Storstockholm, Storgöteborg och Malmöregionen) bor cirka 4 miljoner människor av Sveriges totala befolkning på cirka 9,5 miljoner.

Varför bor en så stor del av den svenska befolkningen i dessa områden?

Markera de rätta alternativen med kryss! Det finns fyra rätta alternativ.

Rätt svar:

- ☒ a. Det finns en större variation av olika arbeten i storstadsregionerna.
- ☒ b. Fler företag väljer att etablera sig i storstadsregionerna än på mindre orter i landet.
- ☐ c. Det är lättare och billigare att skaffa bostad i storstadsområden.
- ☒ d. Det finns färre arbetstillfällen på mindre orter.
- ☒ e. Man flyttar till storstaden för att det finns ett större utbud av nöjen där.
- ☐ f. Man har alltid större möjlighet att påverka samhällsutvecklingen i storstaden.
- ☐ g. Den lagstadgade kommunala servicen är mer omfattande i storstaden.

Uppgiften avser att pröva kunskaper om samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. Progressionen i uppgiften består av att flera korrekta svar visar på större kunskaper om samband inom och mellan olika samhällsstrukturer.

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,0

Uppgiften bedöms genom att räkna antalet korrekta svar och belägg utfaller enligt tabellen nedan. Om eleven fyller i fler än fyra svarsalternativ utfaller inga belägg.

Antal rätt	Belägg
1-3	1,0,0
4	1,1,0

Uppgift B6

Förklara orden! Skriv rätt bokstav i rätt ruta, som i exemplet med alternativ F!
OBS! Det finns en förklaring för mycket!

Rätt svar:

Begrepp:

- ☒ **A** grupp
- ☐ **B** gruppsyck
- ☐ **C** roll
- ☐ **D** kultur
- ☐ **E** kulturkrock
- ☒ **F** etnicitet (förvald)

Förklaring:

- ☒ **E** 1. situation som uppstår när personer från olika kulturer missförstår varandra
- ☐ **C** 2. de förväntningar och normer som är förknippade med en social position eller uppgift
- ☒ **F** 3. känsla av tillhörighet till en etnisk grupp (förvald)
- ☐ **A** 4. några individer som har något gemensamt
- ☒ **B** 5. den effekt gruppen har på en individs beteende
- ☐ 6. särbehandling av individer
- ☒ **D** 7. socialt överförda levnadsmönster/värderingar

Uppgiften avser att pröva kunskaper om sociala strukturer. Progressionen i uppgiften består av att flera korrekta svar visar på större förmåga att använda begrepp på ett fungerande sätt.

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,0

Uppgiften bedöms genom att räkna antalet korrekta svar och belägg utfaller enligt tabellen nedan.
Om eleven skriver flera bokstäver i en ruta räknas svaret som felaktigt.

Antal rätt	Belägg
2-4	1,0,0
5	1,1,0

Uppgift B7

Hockey är en populär sport som får stort utrymme i media och har många utövare. Nästan alla som spelar hockey är killar. Hur man väljer fritidsaktivitet kan bland annat styras av om man är kille eller tjej och naturligtvis intresse.

Vilka andra faktorer kan spela roll i valet av aktivitet? Resonera!

Du kan använda dig av dessa uttryck:

förebild social bakgrund kulturell bakgrund tillgänglighet ekonomi

Eleven ska resonera om vilka faktorer som kan styra val av fritidsaktiviteter, en samhällsfråga. Resonemanget underbyggs med hjälp av kunskaper om bakomliggande faktorer till val av fritidsaktivitet.

Eleven har fått ett antal begrepp, i elevhäftet benämnt som uttryck, som hjälp. Dessa kan användas i resonemanget med det är inget krav.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av:

- i vilken utsträckning elevens svar innehåller relevanta orsaksförklaringar
- i vilken utsträckning eleven konkretiserar sitt resonemang genom att ge relevanta exempel
- i vilken utsträckning eleven problematiserar sitt resonemang genom att visa olika perspektiv

Bedömningsanvisning:

Maxbelägg: 1,1,1

0,0,0

Svar saknas eller eleven anger inga orsaker till val av fritidsaktivitet.

Exempel:

"Det är kanske tuffare sporter och det är många föreningar som tycker det är onödigt med tjejsporter för det är inte lika underhållande".

Kommentar:

Elevens svar berör inga faktorer som kan påverka val av fritidsaktivitet.

1,0,0

Elevsvaret innehåller **två** rimliga orsaker till val av aktivitet.

Elevsvaret innehåller någon konkretisering, till exempel att val av aktivitet kan förklaras med att man väljer som sina vänner.

Resonemanget innehåller inga problematiseringar.

Exempel:

"Valet av hobby kan variera. Man kanske väljer samma hobby som sina vänner. Om man har dåligt med pengar, väljer man kanske en billigare sport som inte kräver dyr utrustning."

Kommentar:

Svaret innehåller två förklaringar till valet av fritidsaktivitet, man väljer som sina vänner och man väljer aktiviteter efter hur mycket pengar man har. Konkretiseringen sker genom att visa på en medvetenhet om att sportutrustning kan kosta mycket pengar. Svaret innehåller ingen problematisering.

1,1,0

Elevsvaret innehåller **minst två** rimliga orsaker till val av aktivitet.

Elevsvaret innehåller flera konkretiseringar som förtydligar orsakerna.

Resonemanget innehåller ansatser till problematiseringar.

Exempel:

"Val av sport kan bero på hur mycket pengar man har, sen har vissa människor förebilder t.ex. Zlatan. Han har många yngre fans som tycker han är jättecool & bara därför börjar dom spela fotboll i hopp om att bli lika berömda. Vissa människor har inge skjuts till olika tärningar & det kanske inte går några bussar, det kan också vara en anledning."

Kommentar:

Svaret innehåller tre rimliga förklaringar till val av aktivitet, hur mycket pengar man har, förebilder och transportmöjligheter. Eleven konkretiserar genom att skriva om Zlatan som förebild. Eleven försöker problematisera behov av närhet till aktiviteten i resonemanget genom att visa att alla kanske inte kan få skjuts eller att kollektivtrafikmöjligheter kanske inte finns, men det är otvetydigt och bedöms som ett ansatser till problematisering.

1,1,1

Elevsvaret innehåller **tre eller fler** rimliga orsaker till val av aktivitet.

Elevsvaret innehåller flera konkretiseringar som förtydligar orsakerna.

Resonemanget problematiserar genom att till exempel växla perspektiv.

Exempel:

"Allra från början när du kanske är runt 5 – 6 år och skall börja med en aktivitet tror jag att du går efter din förebild (oftast föräldrar) har för intressen, sedan handlar det om vart man kommer ifrån(kulturell bakgrund osv.) och hur ens ekonomi ser ut. Har man dåligt med pengar kanske inte sporter som Hockey, längdskidor eller slalom är så smart att välja, med tanke på all dyr utrustning man behöver. En annan stor sak är vad man har för aktiviteter tillgängliga inom sin kommun/stad och hur man väljer efter hur man är som person, vad man gillar och inte."

Kommentar:

Svaret visar på flera olika orsaker till val av aktivitet, exempelvis påverkan från föräldrar, ålder, bakgrund och ekonomi. Eleven konkretiserar och problematiserar genom att exemplifiera dyra sporter där utrustning kostar mycket samt att peka på tillgänglighet till aktiviteter.

Uppgift B8

Varför är det viktigt att medborgarna i ett land går och röstar i allmänna val?
Markera de rätta påståendena med kryss! Det finns tre rätta påståenden.

Rätt svar:

- ☒ a. Om det är ett högt valdeltagande, så kommer riksdagens beslut att stämma bättre med folkets vilja.
- ☐ b. Om alla röstar, får vi automatiskt fler partier i riksdagen.
- ☐ c. Vid högt valdeltagande får vi en jämnare könsfördelning i riksdagen.
- ☒ d. Lågt valdeltagande innebär att riksdagens ledamöter inte vet vad de flesta vill.
- ☐ e. Högt valdeltagande innebär att vi behöver fler platser i riksdagen.
- ☒ f. Det är bra för demokratin om många röstar.

Uppgiften avser att pröva kunskaper om demokrati och demokratiska beslutsprocesser. Eleven visar, genom att välja rätt påståenden, på ett rimligt resonemang kring varför det är viktigt att som medborgare utnyttja sina demokratiska rättigheter och skyldigheter. Progressionen i uppgiften består av att flera korrekta svar visar på större kunskaper om demokrati och demokratiska beslutsprocesser.

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,0

Uppgiften bedöms genom att räkna antalet korrekta svar och belägg utfaller enligt tabellen nedan. Om eleven markerar fler än tre svarsalternativ ges inga belägg.

Antal rätt	Belägg
1-2	1,0,0
3	1,1,0

Uppgift B9

I Sverige har vi en regel som säger att ett parti måste få 4 % av rösterna för att få platser i riksdagen. Det kan innebära att det inte blir så många partier i riksdagen.

Vad skulle kunna bli konsekvenserna av att ha ett stort antal partier i riksdagen? Markera de påståenden som stämmer med kryss! Det finns tre rätta påståenden.

Rätt svar:

- ☒ a. Ett enskilt parti kan få svårare att själv bilda regering.
- ☐ b. Man måste öka antalet riksdagsledamöter.
- ☒ c. Det blir svårare att förbereda beslut när man har flera viljor att ta hänsyn till.
- ☐ d. De tätbefolkade områdena i Sverige skulle få bättre representation.
- ☐ e. Det blir svårare att behålla en rättvis könsfördelning bland riksdagsledamöterna.
- ☒ f. Det skulle tvinga mindre partier att samarbeta med varandra och kompromissa i större utsträckning.
- ☐ g. Det skulle med säkerhet öka männens inflytande som väljare.

Uppgiften avser att pröva kunskaper om samband inom en politisk struktur. Progressionen i uppgiften består av att flera korrekta svar visar på större kunskaper om sambanden inom den politiska strukturen.

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,0

Uppgiften bedöms genom att räkna antalet korrekta svar och belägg utfaller enligt tabellen nedan. Om eleven fyller i mer än tre svarsalternativ ges inga belägg.

Antal rätt	Belägg
1-2	1,0,0
3	1,1,0

Uppgift B10

I Sverige fick vi allmän rösträtt 1921, då var rösträttsåldern 21 år. Den ändrades så småningom till 18 år. Under senare år har röster höjts för en ytterligare sänkning av rösträttsåldern till 16 år, men det har inte genomförts.

Varför är rösträttsåldern 18 år? Resonera!

I uppgiften ska eleven resonera om varför rösträtten är 18 år, i resonemanget visar eleven kunskaper om demokratiska värden och processer.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av att resonemangets kvalitet ökar, detta visas genom:

- i vilken utsträckning eleven i resonemanget visar på förklaringar till rösträttsåldern
- i vilken utsträckning eleven konkretiserar sitt resonemang
- i vilken utsträckning eleven problematiserar sitt resonemang genom att exempelvis visa olika perspektiv

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,1

0,0,0

Svar saknas

eller

att elevens resonemang inte ger någon förklaring till varför rösträttsåldern är 18 år.

Exempel:

"För när man är 18 år har man blivit vuxen och anses vara "stor" då. För 21 år är lite väl mycket och 16 år är lite för ungt. Så 18 år är en perfekt ålder när man är mellan 16-21 år."

Kommentar:

Svaret är vagt genom att endast använda begreppen "stor" och "vuxen" som förklaring. Resonemanget kring att rösträtten är 18 år eftersom det är mittemellan 16 och 21 är inte tillräckligt underbyggt.

1,0,0

Elevsvaret anger **en** förklaring till att rösträtten är 18 år, exempelvis mognad eller myndighetsålder.

Elevsvaret konkretiseras genom exempel, som ibland förtydligar resonemanget.

Elevens resonemang kan vara mycket kortfattat och innehåller inga försök till att problematisera.

Exempel:

"Jag tycker 18 år är en bra ålder, då är man mogen och kan ta själv ansvar. 18 år ligger rösträttåldern på p.g.a att man kan göra flera saker vid 18 års ålder som ex: gifta sig, köra bil m.m. 18 är alltså en bra ålder."

Kommentar:

Eleven visar på en förklaring till gällande rösträttsålder genom att skriva att man är mogen och själv kan ta ansvar när man är 18 år. Konkretisering sker genom att visa på exempel på vad man mer får göra när man är 18 år. Svaret saknar problematisering.

1,1,0

Elevsvaret anger **två** förklaringar till att rösträtten är 18 år.

Elevsvaret konkretiseras genom något förtydligande exempel.

Elevens resonemang visar ansatser till att problematisera frågan.

Exempel:

"För att vid 18 år så är dom flesta vuxna och tar det hela mer allvarligt. En 18-åring har ofta mer perspektiv i olika frågor. En 16-åring har ofta inte funderat igenom hur de röstar och hur det påverkar andra än en själv. Samtidigt finns det fördelar med att låta 16-åringar rösta. De har mer perspektiv på frågor som rör skolan."

Kommentar:

Eleven ger två exempel, man är vuxen vid 18 år och att 16-åringar inte har funderat igenom hur de ska rösta (omognad). Konkretisering sker genom att utveckla tankegången om att 16-åringar inte tänker igenom sina val och hur detta kan påverka andra. Svaret visar en ansats till problematisering genom att belysa fördelar med att låta 16-åringar rösta.

1,1,1 återfinns på nästa sida!

1,1,1

Elevsvaret visar på kunskaper om **två eller fler** förklaringar till att rösträtten är 18 år.

Elevsvaret konkretiseras genom att använda förtydligande exempel.

Elevens resonemang problematiserar frågan genom att exempelvis byta perspektiv eller visa på möjliga konsekvenser på samhällsnivå om rösträttsåldern skulle ändras.

Exempel:

"Det är för när man blir 18 år så blir man myndig. Det är då föräldrarna inte kan bestämma över barnen. Barnen kan då inte få inflytande av föräldrarna. När man är under 16 år är det svårt att veta vad man tycker och tänker. Man vågar kanske inte stå upp för sin åsikt och kan påverkas av vad andra ska rösta. Om man röstar när man är för ung så kanske man inte fullt ut vet vad partiet står för. Då kanske ungdomar hade röstat på ett parti som står för gratis nedladdning men inte har någon alls politik om skola och det som är viktigt. Det är också när man är 18 år som man kan ta ansvar för sina handlingar och det är då man är vuxen. Man kan förstå mer om vad som bygger upp ett land och om vad som är viktigt."

Kommentar:

Elevens svar innehåller mognad och myndighetsålder som förklaringar till gällande rösträttsålder. Svaret konkretiseras med hjälp av exempel som att man inte är så lättpåverkad som 18-åring jämfört med en 16-åring. Svaret innehåller också problematisering kring att 16-åringar inte är tillräckligt mogna för att fatta beslut om hur det ska vara i landet och vad som skulle kunna hända om detta skedda.

Uppgift B11

Koppla ihop rätt uttryck med rätt politisk ideologi.
Sätt ett kryss i rätt kolumn!

Rätt svar:

	Liberalism	Socialism
Statligt ansvar för individen		X
Statligt ägande		X
Fri marknad	X	
Utgjämmande skatter		X
Privatiseringar	X	
Individens frihet	X	

Uppgiften avser att pröva kunskaper om samband inom en politisk struktur. Progressionen i uppgiften består av att flera korrekta svar visar på större kunskaper om sambanden inom den politiska strukturen.

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,0

Uppgiften bedöms genom att räkna antalet korrekta svar och belägg utfaller enligt tabellen nedan. Kryssas båda rutorna för ett påstående räknas detta som fel.

Antal rätt	Belägg
3-5	1,0,0
6	1,1,0

Uppgift B12

Det finns olika villkor som krävs för att ett land ska kallas demokratiskt, ett av dem är allmän och lika rösträtt. Vilka andra villkor bör ett land uppfylla för att det ska vara demokratiskt? Resonera utförligt!

Eleven ska resonera om demokratiska värden och processer genom att utgå från vilka villkor ett land bör uppfylla, för att vara demokratiskt.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av att resonemangets kvalitet ökar, detta visas genom att:

- i vilken utsträckning eleven anger relevanta demokratiska villkor
- i vilken utsträckning eleven konkretiserar sitt resonemang med hjälp av förtydligande exempel

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,1

0,0,0

Svar saknas

eller

svaret anger inga demokratiska villkor.

Exempel:

"Alla skall vara med och bestämma"

Kommentar:

Elevens svar visar på kunskaper om att man i en demokrati ska få vara med och bestämma, men förklarande exempel saknas.

1,0,0

Elevsvaret anger **ett** villkor som är centralt för ett demokratiskt samhälle.

Elevsvaret konkretiseras genom något exempel, som ibland förtydligar.

Exempel:

Det är viktigt att samhället är rättvist att alla har en röst om man är myndig. Kön, sexuell läggning eller var man kommer ifrån ska inte spela någon roll. All ska ha sin röst och vara med och bestämma i landet. Det gör samhället demokratiskt.

Kommentar:

Elevens svar lyfter fram lika rösträtt som en viktig faktor i en demokrati, detta ges redan i frågeställningen men svaret visar genom konkretiseringen på förståelse för vad den allmänna och lika rösträtten innebär.

1,1,0

Elevsvaret anger **minst två** villkor som är centrala för ett demokratiskt samhälle.

Elevsvaret innehåller någon konkretisering som förtydligar resonemanget.

Exempel:

Det är viktigt att alla myndiga personer får rösta, inte bara män eller högre uppklassade människor. Staten och regeringen måste ta hänsyn till vad folket tycker och inte styra och ställa själva. Så som folket har sagt ska det vara och det får inte ändras på. Man får inte strunta i någons åsikt och alla ska få tycka, tänka, säga och göra som de vill. Alla ska våga vara sig själva och leva i ett land av frihet."

Kommentar:

Eleven visar på två faktorer som är viktiga för att ett land ska kunna kallas demokratiskt genom att nämna den allmänna rösträtten och åsiktsfriheten. Konkretisering sker genom att eleven förtydligar yttrandefriheten.

1,1,1 återfinns på nästa sida!

1,1,1

Elevsvaret visar på kunskaper om **minst tre** villkor som är centrala för ett demokratiskt samhälle.

Elevsvaret innehåller flera fungerande konkretiseringar som förtydligas genom exempel, paralleller eller konsekvenser.

Exempel:

"Det är viktigt att folket får välja vem de tycker ska bestämma. Det är viktigt att folket har lagar som yttrandefrihet, då kan de säga vad de tycker och de har rätt att tycka så också. Då kan de säga vad de tycker och de har rätt att säga så också. Då kan information spridas och om en ledare försöker bestämma för mycket så kan folket demonstrera och klaga på politikerna. Landet måste också ha tryckfrihet. Det betyder att folk får trycka böcker och tidningar med privata åsikter. Jag tycker även det är viktigt att ALLA människor ska ha rätt att rösta även kvinnor och de med annan etnicitet. Man ska också få skapa egna partier som folk ska få rösta på."

Kommentar:

Elevers svar innehåller tre viktiga demokratiska villkor förutom rösträtten också yttrandefrihet, tryckfrihet och att få bilda partier. Yttrandefriheten konkretiseras genom att förtydliga vad den innebär och vilka konsekvenser yttrandefrihet kan ge för samhället. Tryckfriheten konkretiseras genom exemplifieringar av vad den innebär.

Uppgift B13

Det är FN:s säkerhetsråd som fattar beslut om freds- och säkerhetsfrågor.

Vad kan vara anledningar för FN att blanda sig i en konflikt i världen?

Markera de rätta alternativen med kryss! Det finns tre rätta alternativ.

Rätt svar:

- ☒ a. Förebygga krigsbrott.
- ☐ b. Försöka få fler medlemmar i FN.
- ☐ c. Få inflytande över ett lands ekonomi.
- ☒ d. Skydda befolkningar från till exempel våld.
- ☐ e. Skydda ett lands inre handel.
- ☒ f. Förhindra att det blir krig.
- ☐ g. Skaffa kontroll över ett lands naturtillgångar.

Uppgiften avser att pröva kunskaper om samband inom en politisk stuktur. Progressionen i uppgiften består av att flera korrekta svar visar på större kunskaper om samband inom den politiska strukturen.

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,0

Uppgiften bedöms genom att räkna antalet korrekta svar och belägg utfaller enligt tabellen nedan. Om eleven fyller i fler än tre svarsalternativ ges inga belägg.

Antal rätt	Belägg
1-2	1,0,0
3	1,1,0

Uppgift B14

Vad kan FN göra för att förhindra krig inom eller mellan länder? Markera de rätta alternativen med kryss! Det finns tre rätta alternativ.

Rätt svar:

- ☒ a. Försöka medla mellan dem som är i konflikt.
- ☐ b. Ta över styret i ett konfliktdrabbat land, vilket innebär att FN:s säkerhetsråd fattar beslut som gäller landet.
- ☒ c. Uppmana andra länder att sluta handla med det land som hotar freden, genom olika sanktioner.
- ☒ d. Gå in med militära insatser.
- ☐ e. Besluta om nyval i ett konfliktdrabbat land.

Uppgiften avser att pröva kunskaper om samband inom en politisk stuktur. Progressionen i uppgiften består av att flera korrekta svar visar på större kunskaper om samband inom den politiska strukturen.

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,0

Uppgiften bedöms genom att räkna antalet korrekta svar och belägg utfaller enligt tabellen nedan. Om eleven fyller i fler än tre svarsalternativ ges inga belägg.

Antal poäng	Belägg
1-2	1,0,0
3	1,1,0

Uppgift B15

År 2000 träffades ledarna för alla FN:s länder och diskuterade vad man skulle göra åt fattigdomen i världen. Tillsammans kom man överens om åtta mål för världens utveckling fram till år 2015, dessa kallas för FN:s Milleniemål. Ett av målen är att "se till att alla barn får gå i grundskola".

Varför tycker FN att utbildning är en viktig metod för att minska fattigdomen i världen? Resonera!

I uppgiften ska eleven resonera om sambandet mellan brist på utbildning och fattigdom. Resonemanget underbyggs med hjälp av kunskaper om och beskrivningar av samband inom frågeställningen.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av:

- i vilken utsträckning elevens svar innehåller relevanta sambandsbeskrivningar
- i vilken utsträckning eleven konkretiserar sitt resonemang genom att ge relevanta exempel
- i vilken utsträckning eleven problematiserar sitt resonemang genom att visa olika perspektiv

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,1

0,0,0

Inget svar

eller

svaret anger ingen anledning till varför utbildning skulle vara en viktig metod för att minska fattigdomen i världen.

Exempel:

"Alla skall ha rätt att gå i skolan och göra sin åsikt hörd."

Kommentar:

Elevens svar innehåller inget tydligt samband mellan utbildning och fattigdomsbekämpning.

1,0,0

Elevsvaret innehåller **ett** relevant samband mellan brist på utbildning och fattigdom, exempelvis att utbildning ökar möjligheten till arbete. Svaren rör sig vanligtvis på individnivå.

Elevsvaret konkretiseras med exempel som ibland förtydligar sambanden.

Resonemanget innehåller få eller inga problematiseringar.

Exempel:

"För en utbildning leder till att man kan få ett jobb. Man kan jobba och tjäna pengar så man klarar sig. Om alla människor var utbildade, kan alla tjäna pengar och världen, blir rikare."

Kommentar:

Eleven visar på sambandet mellan utbildning och möjlighet till försörjning. Svaret konkretiseras genom att beskriva relationen mellan utbildning, arbete och inkomst. Eleven gör inte någon problematisering.

1,1,0 och 1,1,1 återfinns på nästa sida!

1,1,0

Elevsvaret innehåller **minst två** relevanta samband mellan brist på utbildning och fattigdom, på individ- och samhällsnivå.
eller

utvecklar ett relevant samband **i flera led**.

Elevsvaret konkretiseras genom något förtydligande exempel.

Resonemanget visar ansatser till att problematisera frågan.

Exempel:

"Om alla barn som har rätt till utbildning får den skulle mycket förändras, då är det lättare att hitta ett jobb som sedan kan försörja familjen. I världen finns idag fortfarande ett stort antal analfabeter och grupper av människor får sämre utbildning än andra. Ofta kommer utbildning i andra hand i fattiga länder där barnen måste stanna hemma och hjälpa till istället för att gå i skolan. Om grundskolan vore gratis i alla länder hade fler fått chansen att gå den. En utbildad befolkning för landets utveckling framåt."

Kommentar:

Eleven visar på ett samband i flera led mellan utbildning och påverkan på individnivå samt på samhällets utveckling. Svaret konkretiseras genom att beskriva att ett lands utveckling går framåt om befolkningen har utbildning. Eleven gör en ansats till att problematisera genom att beskriva anledningar till att barn inte alltid får möjlighet att gå i skolan.

1,1,1

Elevsvaret innehåller **minst två** relevanta samband **i flera led** mellan brist på utbildning och fattigdom, på individ- och samhällsnivå.

Elevsvaret konkretiseras genom att använda förtydligande exempel.

Resonemanget innehåller problematiseringar, genom exempelvis perspektivbyten eller att eleven visar på effekter över tid.

Exempel:

"Har man utbildning kan man utveckla industri, jordbruk osv. Gör man det bildas fler jobb och människor kan då få lön. Kan man läsa, skriva och räkna har man möjlighet att exempelvis hänga med i tidningar och veta hur landet utvecklas och styrs och man kan därmed påverka landets styre osv. Man får även en större chans till att arbeta utomlands och öka samarbetet mellan länder om man kan kommunicera bättre mellan länderna vilket jag tror skulle gynna fattiga länder. Man får igång handeln mer och det utvecklar landet. Undersökningar har även visat på att flickor som går i skolan får barn senare än de som inte går i skolan. Om man får barn när man är 16 år blir man tvungen att hoppa av skolan för att kunna ta hand sitt barn."

Kommentar:

Eleven visar på samband mellan utbildning och fattigdom på både individ- och samhällsnivå. Svaret innehåller flera konkretiseringar i sambandsbeskrivningen som sker i flera led. Problematisering sker genom att till exempel visa på att tidigt barnafödande är ett hinder för flickor att slutföra sin utbildning.

Eleve exempel som inte uppnått belägg på E-nivå

Uppgift A4

Eleve exempel:

"Fördelar kan vara om alla är eniga eftersom då fattas beslutet snabbt och alla får som dom vill. Men om alla är oeniga är det mycket svårare att välja vilket förslag man ska ta och varför. Alla kanske tycker olika? Och ifs är det ju bättre om kommunfullmäktige i kommunen bestämmer. Det finns både för och nackdelar beroende på hur människornas åsikter är."

Eleve exempel:

"Många skulle tycka det var jobbigt att rösta hela tiden för det finns andra saker som är viktigare, men det är bra att man kan rösta i stället."

Kommentar:

Eleven resonerar kring både för- och nackdelar, men resonemanget är otydligt. Fördelen att det skulle gå snabbt kan inte betraktas som en relevant faktor. Nackdelen att det skulle vara svårare att fatta beslut om alla är oeniga visar på bristande förståelse för vad en folkomröstning innebär.

Kommentar:

Eleven beskriver en nackdel med folkomröstningar, att det skulle vara jobbigt att rösta hela tiden. Eleven nämner inte någon fördel och då löser eleven inte uppgiften fullt ut.

Uppgift A9

Eleve exempel:

"Det blir ett problem med tanke på att det står i FN:s grundkommission att alla människor har samma värdighet. Om man lever i ett demokratiskt "gott" samhälle så måste först och främst alla människor behandlas på samma sätt, det är just det här de strider mot då diskriminering är att trycka ned folk så människor inte behandlas lika."

Eleve exempel:

"Det är inte bra att folk diskrimineras. Därför att det påverkar andra folks känslor på ett negativt sätt. Det strider mot mänskliga rättigheterna som har ett syfte att finnas för att förbättra."

Kommentar:

Eleven försöker beskriva ett samband mellan diskriminering och samhällsproblem genom att hänvisa till människors lika värde. Sambandet innehåller ingen tydlig påverkan på samhället.

Kommentar:

Eleven hänvisar till att diskriminering strider mot de mänskliga rättigheterna men utvecklar inte resonemanget. Elevens svar visar inte vilken påverkan diskriminering kan ha på samhället.

Uppgift A11

Eleve exempel:

"Flera länder kan bli påverkade om tex ekonomin rasar eller handeln."

Eleve exempel:

"Det blir krig och många i det landet måste fly för att inte bli dödade. Alla pengar i det landet går till vapen så ekonomin blir fort dålig. Landet kan heller inte producera lika mycket så handeln avtar till viss del."

Kommentar:

Eleven använder sig av begreppen "ekonomi" och "handel" som ges i uppgiften för att påvisa att en konflikt kan påverka andra länder. Det framgår dock inget tydligt samband mellan en konflikt och de nämnda begreppen.

Kommentar:

Eleven beskriver vad en konflikt skulle innebära för det konfliktdrabbade landet men visar inte hur andra länder skulle påverkas, vilket är en förutsättning för att klara uppgiften.

Uppgift A14

Eleve exempel:

"För att kommunerna och staten ska kunna betala alla aktiviteter vi gör osv."

Eleve exempel:

"För att vi måste bidra till de samhälle man lever i."

Kommentar:

Eleven visar kunskap om att stat och kommun använder skattemedel för att finansiera samhällstjänster. Eleven visar dock inte vad stat och kommun finansierar. Istället beskriver eleven i generella termer att stat och kommun ska kunna betala "alla aktiviteter vi gör".

Kommentar:

Eleven visar kunskap om att vi genom att betala skatt bidrar till samhället, men exemplifierar inte vad skatten används till.

Uppgift B3

Eleve exempel:

"Då finns det inga ställen att bevara sina pengar och om det inte finns någon bank så skulle hela ekonomin kollapsat."

Kommentar:

Eleven beskriver en konsekvens av att det inte finns någon bank, det finns inga ställen att bevara sina pengar. Men det saknas en förklaring till hur det skulle påverka ekonomin i ett land.

Eleve exempel:

"Om inte banken är med i kretsloppet kan man ju inte spara pengar där och man kan inte heller få lön och det betyder att ekonomin blir väldigt dålig."

Kommentar:

Eleven anger en konsekvens av att det inte finns någon bank, att man inte kan spara pengar. Att man inte skulle få lön är en missuppfattning vilket gör att svaret inte innehåller någon trolig påverkan på ekonomin.

Eleve exempel:

"Enligt mina erfarenheter så påverkas ekonomin mer. Tanken är ju att vi ska köra mindre, vilket säkert också händer, men min familjs ekonomi påverkas negativt mest."

Kommentar:

Elevens svar innehåller en konsekvens, att familjens ekonomi skulle påverkas. Svaret förtydligas inte genom konkretiseringar vilket gör att det är svårt att förstå vad eleven menar.

Uppgift B7

Eleve exempel:

"Det kan skilja väldigt mycket på vad man har för förebild. Det kan bero på vilken kulturell bakgrund man har."

Kommentar:

Elevsvaret innehåller två rimliga orsaker till val av fritidsaktivitet, vad personen har för förebild och kulturell bakgrund. Svaret innehåller ingen konkretisering.

Uppgift B10

Eleve exempel:

"Då är man vuxen."

Kommentar:

Elevens svar tar endast upp begreppet vuxen och det anses vara för vagt som förklaring.

Eleve exempel:

"Jag tror att det är så ungdomar ska få vara med och bestämma så att det inte bara är äldre med."

Kommentar:

Elevsvaret saknar tydlig förklaring till rösträttsåldern då svaret saknar koppling till mognad eller myndighetsålder.

Uppgift B12

Eleve exempel:

"Att demonstrera. Då är man ett demokratiskt land."

Kommentar:

Elevsvaret saknar konkretisering om något villkor som krävs för att ett samhälle ska kallas demokratiskt.

Eleve exempel:

"Att alla får göra sin röst hörd och att man inte "går bakom ryggen" på varann om det gäller att t.ex. bygga om eller höja räntorna."

Kommentar:

Eleven framhåller vikten av att alla får komma till tals, men utvecklar inte resonemanget vidare med fungerande exempel.

Uppgift B15

Eleve exempel:

"Det är viktigt att EU försöker skapa fler och nya jobb så att det inte blir lika många arbetslösa ute i världen."

Kommentar:

Eleven framhåller vikten av jobb och att minska arbetslösheten i världen. I svaret framgår det dock inte något tydligt samband mellan utbildning och fler jobb.

Eleve exempel:

"Om alla får utbildning så kan de fatta beslut med tanke på omvärlden och inte fatta beslut som kan skada omvärlden."

Kommentar:

Elevsvaret innehåller en beskrivning av samband mellan utbildning och att personer kan fatta beslut som är bra för omvärlden. Eleven beskriver ingen tydlig koppling mellan utbildning och fattigdomsbekämpning.

Resultatsammanställning

Med hjälp av bedömningsanvisningen bedöms på vilka nivåer eleven visat belägg.

På sidan 47 finns ett formulär för sammanställning av elevens provresultat. Formuläret finns också i slutet av elevhäfte delprov B, där läraren kan föra in respektive elevs resultat för både delprov A och delprov B.

Formuläret används även för att bestämma elevens provbetyg. Eftersom resultatsammanställningen är uppdelad på de tre delkunskapskraven, får läraren en återkoppling inom varje specifikt delkunskapskrav.

Notering av resultat

Om en elev på en uppgift visat belägg på C-nivå så har eleven **också** visat belägg på E-nivå.

Om en elev på en uppgift visat belägg på A-nivå så har eleven **också** visat belägg på E- och C-nivå.

Exempel:

Uppgiften ger eleven möjlighet att visa belägg **upp till** A-nivå. Den står alltså som (1,1,1) i bedömningsanvisningen.

Notera så här i formuläret om eleven nått E-nivå:

Belägg på E-nivå	Belägg på C-nivå	Belägg på A-nivå
Uppgift B12 ☒	Uppgift B12 ☐	Uppgift B12 ☐

Notera så här om eleven nått C-nivå:

Belägg på E-nivå	Belägg på C-nivå	Belägg på A-nivå
Uppgift B12 ☒	Uppgift B12 ☒	Uppgift B12 ☐

Notera så här om eleven nått A-nivå:

Belägg på E-nivå	Belägg på C-nivå	Belägg på A-nivå
Uppgift B12 ☒	Uppgift B12 ☒	Uppgift B12 ☒

Provbetyg

Provbetyget avgörs för det första av det totala antalet belägg eleven har erhållit på provet.

För det andra måste ett visst antal av dessa belägg ha erhållits på en viss nivå. För att till exempel få ett C i provbetyg måste eleven först och främst ha fått ett bestämt antal belägg totalt på provet. Ett visst antal av dessa belägg måste också erhållits från nivån för C. Det räcker således inte att bara erhålla en stor mängd belägg från E-nivån.

För det tredje måste eleven också ha erhållit minst ett belägg från varje delkunskapskrav.

För att få ett C i provbetyg måste eleven ha fått ett visst antal belägg totalt, en viss mängd av dessa belägg måste ha erhållits från nivån på C och slutligen måste beläggen också vara fördelade från alla delkunskapskrav som provas i provet. Det räcker dock med att ha hämtat ett belägg från ett delkunskapskrav för att uppnå det här tredje och sista villkoret.

Här finns dock ett undantag för provbetyget A.

Sammanfattningsvis avgörs provbetyget av tre saker:

- Det totala antalet belägg
- Ett visst antal av det totala antalet belägg har erhållits på en viss nivå (E, C eller A)
- Eleven har erhållit belägg från alla delkunskapskrav (det räcker dock med att ha erhållit minst ett belägg från varje)
Ett undantag från detta krav på spridning finns dock på nivån för A.

När en elevs bägge delprov är bedömda och samtliga resultat på de olika uppgifterna har noterats i formuläret vidtar bestämningen av elevens provbetyg.

1. Elevens belägg på de olika nivåerna summeras.

2. Fyll i om breddvillkoret på nivå E och C är uppfyllt, dvs. om elevens belägg på E- respektive C-nivå är fördelade över alla tre delkunskapskraven. Notera med ett ja eller ett nej i rutan för breddvillkoret om villkoret på E- respektive C-nivå är uppfyllt.

3. Därefter kan elevens provbetyg fastställas.

Gränserna är:

För provbetyg E

skall eleven ha minst **20 totalpoäng**.

Beläggen på nivå E ska vara **fördelade** över alla tre delkunskapskraven.

För provbetyg D

skall eleven ha minst **33 totalpoäng**, varav minst **8 på nivå C plus A**. *)

Beläggen på nivå E ska vara **fördelade** över alla tre delkunskapskraven.

För provbetyg C

skall eleven ha minst **45 totalpoäng**, varav minst **15 på nivå C plus A**.

Beläggen på nivå C ska vara **fördelade** över alla tre delkunskapskraven.

För provbetyg B

skall eleven ha minst **55 totalpoäng**, varav **minst 4 på nivå A**.

Beläggen på nivå C ska vara **fördelade** över alla tre delkunskapskraven.

För provbetyg A

skall eleven ha minst **64 totalpoäng**, varav **minst 7 på nivå A**.

Beläggen på nivå C ska vara **fördelade** över alla tre delkunskapskraven.

*) **Beläggen på nivå C och A läggs ihop. T.ex. så ger fyra klarade uppgifter på nivå A 8st belägg, 4 C+4 A.**

Provbetyg:

	E	D	C	B	A
Totalt antal belägg	20	33	45	55	64
Varav på nivå C+A		8	15		
Varav på nivå A				4	7
Breddvillkor E	ja	ja	ja	ja	ja
Breddvillkor C	nej	nej	ja	ja	ja

Tre elevexempel:

Elev 1.

Eleven har totalt 56 belägg varav 4 belägg på A-nivå. Beläggen på C-nivån är spridda på de tre delkunskapskraven, då uppfylls breddvillkoret för B. Provbetyget blir **B**.

Summering	Belägg på E-nivå		Belägg på C-nivå		Belägg på A-nivå	
	Summa belägg på E-nivå		Summa belägg på C-nivå		Summa belägg på A-nivå	
	Max: 30	Eleven: 30	Max: 29	Eleven: 22	Max: 16	Eleven: 4
					Tot ant belägg: 75 Eleven: 56	
Finns belägg på nivå E på alla delkunskapskrav: Ja/Nej		ja	Finns belägg på nivå C på alla delkunskapskrav: Ja/Nej		ja	Elevens erhållna provbetyg: B

Elev 2.

Eleven har totalt 46 belägg varav 14 på C-nivå och 3 på A-nivå, dvs. 17 belägg på C- eller A-nivå. Beläggen på nivå C är fördelade på de tre delkunskapskraven. Provbetyget blir då **C**.

Summering	Belägg på E-nivå		Belägg på C-nivå		Belägg på A-nivå	
	Summa belägg på E-nivå		Summa belägg på C-nivå		Summa belägg på A-nivå	
	Max: 30	Eleven: 29	Max: 29	Eleven: 14	Max: 16	Eleven: 3
					Tot ant belägg: 75 Eleven: 46	
Finns belägg på nivå E på alla delkunskapskrav: Ja/Nej		ja	Finns belägg på nivå C på alla delkunskapskrav: Ja/Nej		Elevens erhållna provbetyg: C	

Elev 3:

Eleven har totalt 22 belägg varav 3 belägg på C-nivå. Beläggen på nivå E är **inte** spridda på de tre delkunskapskraven. Provbetyget blir då **F**.

Summering	Belägg på E-nivå		Belägg på C-nivå		Belägg på A-nivå	
	Summa belägg på E-nivå		Summa belägg på C-nivå		Summa belägg på A-nivå	
	Max: 30	Eleven: 19	Max: 29	Eleven: 3	Max: 16	Eleven:
					Tot ant belägg: 75	Eleven: 22
	Finns belägg på nivå E på alla delkunskapskrav: Ja/Nej	nej	Finns belägg på nivå C på alla delkunskapskrav: Ja/Nej		Elevens erhållna provbetyg:	F

Kunskapsprofil

Resultatblanketten genererar förutom ett provbetyg även en form av kunskapsprofil över elevens prestationer på provet, fördelat över de olika delkunskapskrav som provas. De samlade kunskapsprofilerna i en specifik elevgrupp kan även bidra till att läraren får en uppfattning om hur undervisningen i samhällskunskap i denna grupp har fungerat vad gäller de aktuella delkunskapskraven.

Formulär för resultatrapportering ämnesprov samhällskunskap åk 9 2013

Elevens namn: _____ Klass/grupp: _____ Skola: _____

Kommun: _____ Födelsedatum (ååmmdd): _____ Flicka ☐ Pojke ☐

Del av kunskapskrav	Belägg på E-nivå	Belägg på C-nivå	Belägg på A-nivå
Delkunskapskrav 1: Eleven har kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett fungerande sätt.	Delprov A Uppgift A2 ☐ Uppgift A5 ☐ Uppgift A6 ☐ Uppgift A8 ☐ Uppgift A10 ☐ Uppgift A12 ☐ Uppgift A13 ☐ Uppgift A14 ☐ Uppgift A15 ☐ Delprov B Uppgift B1 ☐ Uppgift B2 ☐ Uppgift B3 ☐ Uppgift B5 ☐ Uppgift B6 ☐ Uppgift B9 ☐ Uppgift B11 ☐ Uppgift B13 ☐ Uppgift B14 ☐	Delprov A Uppgift A2 ☐ Uppgift A5 ☐ Uppgift A8 ☐ Uppgift A10 ☐ Uppgift A12 ☐ Uppgift A13 ☐ Uppgift A14 ☐ Uppgift A15 ☐ Delprov B Uppgift B1 ☐ Uppgift B2 ☐ Uppgift B3 ☐ Uppgift B5 ☐ Uppgift B6 ☐ Uppgift B9 ☐ Uppgift B11 ☐ Uppgift B13 ☐ Uppgift B14 ☐	Delprov A Uppgift A2 ☐ Uppgift A5 ☐ Uppgift A13 ☐ Uppgift A14 ☐ Delprov B Uppgift B2 ☐ Uppgift B3 ☐
Summa belägg på delkunskapskrav 1	Antal belägg på E-nivå Max: 18 Eleven:	Antal belägg på C-nivå Max: 17 Eleven:	Antal belägg på A-nivå Max: 6 Eleven:
Delkunskapskrav 3: Eleven kan undersöka samhällsfrågor ur olika perspektiv och beskriver då samband med underbyggda resonemang. Eleven värderar och uttrycker olika ståndpunkter i några samhällsfrågor med resonemang och underbyggda argument och kan då växla mellan olika perspektiv.	Delprov A Uppgift A7 ☐ Uppgift A9 ☐ Uppgift A11 ☐ Delprov B Uppgift B4 ☐ Uppgift B7 ☐ Uppgift B15 ☐	Delprov A Uppgift A7 ☐ Uppgift A9 ☐ Uppgift A11 ☐ Delprov B Uppgift B4 ☐ Uppgift B7 ☐ Uppgift B15 ☐	Delprov A Uppgift A7 ☐ Uppgift A9 ☐ Uppgift A11 ☐ Delprov B Uppgift B4 ☐ Uppgift B7 ☐ Uppgift B15 ☐
Summa belägg på delkunskapskrav 3	Antal belägg på E-nivå Max: 6 Eleven:	Antal belägg på C-nivå Max: 6 Eleven:	Antal belägg på A-nivå Max: 6 Eleven:
Delkunskapskrav 5: Eleven har kunskaper om demokratiska värden och processer och visar det genom att föra resonemang om demokratiska rättigheter och skyldigheter, samt om för- och nackdelar med olika former för gemensamt beslutsfattande.	Delprov A Uppgift A1 ☐ Uppgift A3 ☐ Uppgift A4 ☐ Delprov B Uppgift B8 ☐ Uppgift B10 ☐ Uppgift B12 ☐	Delprov A Uppgift A1 ☐ Uppgift A3 ☐ Uppgift A4 ☐ Delprov B Uppgift B8 ☐ Uppgift B10 ☐ Uppgift B12 ☐	Delprov A Uppgift A1 ☐ Uppgift A4 ☐ Delprov B Uppgift B10 ☐ Uppgift B12 ☐
Summa belägg på delkunskapskrav 3	Antal belägg på E-nivå Max: 6 Eleven:	Antal belägg på C-nivå Max: 6 Eleven:	Antal belägg på A-nivå Max: 4 Eleven:
Summering	Belägg på E-nivå Summa belägg på E-nivå Max: 30 Eleven:	Belägg på C-nivå Summa belägg på C-nivå Max: 29 Eleven:	Belägg på A-nivå Summa belägg på A-nivå Max: 16 Eleven:
Tot ant belägg: 75 Eleven:			
Finns belägg på nivå E på alla delkunskapskrav: Ja/Nej		Finns belägg på nivå C på alla delkunskapskrav: Ja/Nej	
Elevens erhållna provbetyg:			

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Institutionen för didaktik och pedagogisk profession